

ПРАВОСЛАВЉЕ

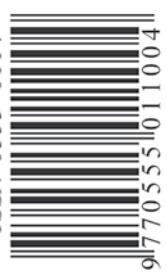
НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

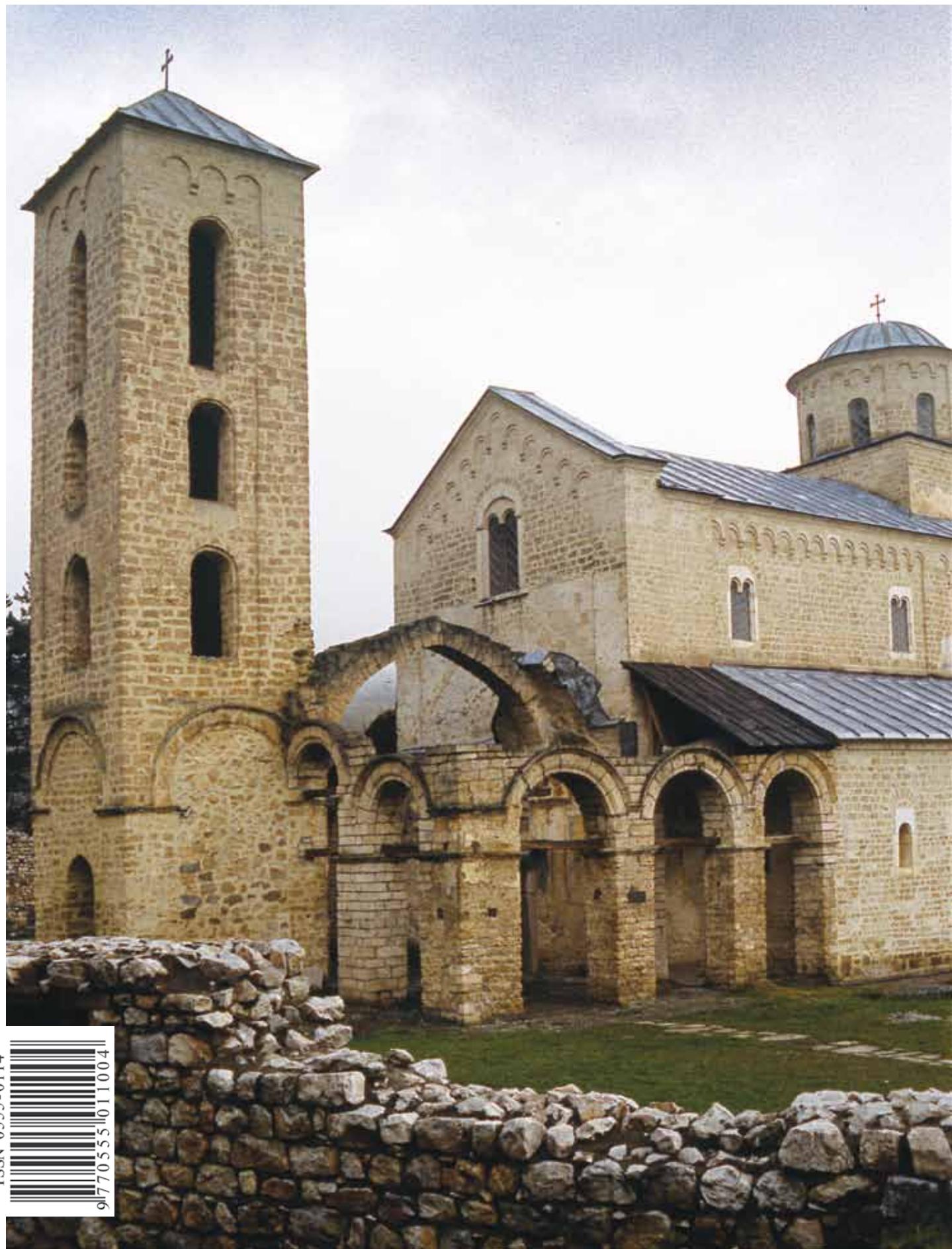
Излази 1. и 15. у месецу

Број 1103 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. март 2013. године

ISSN 0555-0114

9 770 555 011004

Светиње Српске Цркве
– Косово и Метохија –
**Црква Светог
Георгија
у Косовској
Митровици**

ПРАВОСЛАВЉЕ 1103

4
Активности Патријарха

6
Петар II П. Његош

7
Изложба непролазног
из срца Старе Србије
О. С.

8
Још један пут
до ренесансне личности
Олија Стојановић

12
Хришћанство у Нишу кроз векове
Славица Лазић

14
Хиландар, наслеђе и обнова

15
Моба у црквеној кухињи
В. М.

16
Сретењски устав
Милан Сијарски

18
Поводом 10. годишњице упокојења
блаженопочившег Еп. жичког Стефана
Велики поборник
јединства Цркве Христове
Епископ сремски Василије

21
Суд одбацио Артемијеве тужбе
Прошијереј-страворфор Велибор Џомић

22
Разговор са
др Светомиром Бојанином,
дечијим психијатром
Школа по мери детета
Славица Лазић

25
Став Руске Православне Цркве
у вези са актуелним еколошким
проблемима

28
Плач природе за нама
Варја Нешин

30
Пут у Емаус (Лк. 24, 13-35)
(други део)
гр Предраг Драјашиновић

32
Вера као (у)гледање на Христа
(други део)
Јован Блатојевић

34
Ризница Цркве Светих Благовести
Мр Биљана Цинцар Костић

37
Свет књиге

39
Вести из прошлости

40
Наука, уметност, култура

41
Кроз хришћански свет

42
Из живота Цркве

На насловној страни:
Манастир Сопоћани

Фотографија: јакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Презентер мр Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Јакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Борбе Остојић

Чланови редакције
Презентер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двоброј.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полу值得一ња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплати не слати поштанском упутнициом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун, девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKURSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони: +381 11 30-25-116

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786

Претплата: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција

e-mail: pretpodata@spcrs.rs – претплата

marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају
стварне аутора.

Дизајн: Соба.рс

Графички припрема: Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А.Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 052/717-522, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Капителарије за сарадњу са црквама
и верским заједницама Владе Републике Србије

Званични пријеми

Висока одликовања заслужним

На свечаности у Српској Патријаршији у Београду, 18. фебруара 2013. г. Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј уручио је висока одликовања Српске Православне Цркве заслужним појединцима за њихов допринос на пољу привреде, науке, уметности, културе и уопште, на унапређењу људских права и слобода. Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве за исказану несебичну делатну љубав према Светој Мајци Цркви одликовао је: г. Радомира Бојанића, директора „Србијамарк“ – радне јединице Јавног предузећа ПТТ саобраћај Србије (орден Светога Саве другог степена); г. Радоша Бајића из Медвеђе, драмског уметника (исти орден); г. Бору Дугића из Крагујевца, мајстра-музичара (исти орден); гђу Наду Милојевић, службеницу Министарства финансија и привреде Републике Србије (орден Светога Саве трећег степена); г. Ивану Хитију, професора из Вараждина (орден Светога цара Константина); г. Божидара Ђуровића из Београда, драмског уметника (орден Светог деспота Стефана Лазаревића) и г. Љубишу Манчићу из Београда, академског вајара (исти орден).

Том приликом Патријарх Српски се обратио одликованима: „Имам част да у име Цркве захвалим људима који чине добро српском народу, који чине добро својој Цркви, и тиме поспешују све оно што је вредносно и трајно у нашој култури и нашој историји. Оно што је некада било, чиме смо се дичили и поносили у прошлости, да помогнемо да то живи и данас и сутра као културно-духовно благо. Црква је са своје стране била и биће вольна да оним што може захвали таквим људима за њихову љубав, за њихову оданост, за добро које чине нашој Цркви. Црква, наиме, и постоји у овоме свету благодарећи оном богатству које се назива народ: када Црква има народ са собом и иза себе, онда је она и богата тим народом.“

Мени је част и радост што могу да уручим орден Светог Синода Радомиру Бојанићу, Радошу Бајићу, Бори

Дугићу, Нади Милојевић, Ивану Хитију, Божидару Ђуровићу и Љубиши Манчићу за њихова дела, за њихове личне заслуге. Њихова дела Црква похваљује и радује се што има прилике у нашем времену да види и чује да живи оно што је од трајне вредности.“

Одликовани су бираним речима захвалили Патријарху Српском и Светом Архијерејском Синоду.

На крају скромне свечаности, сви присутни, почевши од чланова Светог Синода, Преосвећене господе епископа: бачког Иринеја, шумадијског Јована и будимљанско-никшићког Јоаникија, честитали су носиоцима висока признања.

Редакција *Православља* се нада да ће у наредним бројевима објавити разговоре са добитницима високих црквених признања.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је, 20. фебруара 2013. године, у Патријаршији српској у Београду делегацију Удружења ратних добровољаца 1912–1918. године. Патријарх Српски је примио 17. фебруара у одвојеним посетама гђу Мете Кјуел Нилсен, амбасадора Данске у Београду, и академика Драгољуба Живојиновића. Српском конзулу у Солуну г. Синиши Павићу Патријарх српски Иринеј је уприличио пријем 14. фебруара у Српској Патријаршији.

На празник Св. Три Јерарха

Његова Светост Патријарх Српски је служио 12. фебруара 2013. године, на празник Св. Три Јерарха, Свету Архијерејску Литургију у београдској Цркви Светог Марка. Света Три Јерарха су еснафска слава београдских занатлија – металација, који по традицији још из времена пре Првог светског рата у Цркву Светог Марка доносе славски колач — крсну славу еснафа славили су без прекида, чак и у време комунизма.

Сусрети у Палати Србија

Председник Републике Србије г. Томислав Николић и премијер г. Ивица Дачић разговарали су са Његовом Светошћу Патријархом српским Г. Иринејем, 13. фебруара 2013. године. Састанку у Палати Србија присуствовали су и Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије, Епископ бачки Г. Иринеј, Епископ рашко-призренски Г. Теодосије, као иprotoјереј-ставрофор Саво Јовић, главни секретар Светог Архијерејског Синода.

Председник Николић и Патријарх Иринеј сагласили су се да је потребно остварити јединство домаће јавности при решавању свих питања од националног интереса, са општила је Прес служба председника Србије.

Говорећи о ситуацији на Косову и Метохији, изразили су забринутост због скораšњих дешавања и сагласили су се да су међународне организације, које су присутне у јужној српској покрајини, обавезне својим мандатом, са чиме се сагласила и Република Србија, да заштите права и безбедност свих грађана и све верске објекте на Косову и Метохији. Председник Србије и Патријарх Српски разговарали су и о будућим дешавањима везаним за обележавање 1700 година Миланског едикта. Био је то други састанак Николића и Патријарха у току те недеље.

Председник Србије се у понедељац, 11. фебруара 2013. г., састао са Патријархом Српским у згради Председништва, а после тог сусрета саопштено је да су се председник Србије и Патријарх сложили да међународне организације, присутне на Косову и Метохији, мандат обавезује да штите права и безбедност грађана и верске објекте на Косову и Метохији. Председник Николић и Патријарх српски Иринеј, који су у понедељак разговарали у оквиру редовних контаката, изразили су забринутост у вези са безбедношћу грађана и Српске Цркве на Косову и Метохији, поготово након недавних догађаја везаних за манастир Високи Дечани. Председник Србије је такође упознао Патријарха и о разговорима које је 5. фебруара у Цариграду водио са Васељенским Патријархом Вартоломејем.

Извор: РТС, Танјуј

Патријарх Српски у Лазарици

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је, 17. фебруара 2013. године, Свету Архијерејску Литургију у Цркви Светог Великомученика кнеза Лазара на Звездари, уз саслужење protoјереја-ставрофора Стојадина Па-

ловића, старешине храма protoјереја Мирка Видачка, protoјереја-ставрофора Драгослава Стикића, као и ђаконе: Драгана Танасијевића, Мирослава Николића и Ивице Чаировића.

Патријарх се обрадовао јер је у храму Божијем видео велики број деце и њихових родитеља, који својом малом црквом - породицом, остварују Цркву као Тело Христово.

На седници Скупштине

Редовна седница Скупштине Друштва за подизање Храма Светог Саве на Врачару, одржана је 19. фебруара 2013. г. Седницом су председавали председник Друштва за подизање Храма Светог Саве на Врачару Његова Светост, председник Главног одбора Друштва, председник Републике Србије г. Томислав Николић, председник Скупштине Друштва г. Миодраг Бабић, и протонеимар Храма проф. др Војислав Миловановић. Високе госте дочекао је старешина Храма protoјереј-ставрофор Радивој Панић.

Помен монахињи Харитини

У петак, 22. фебруара 2013. године, Патријарх српски Г. Иринеј служио је Свету Архијерејску Литургију у овчарско-кабларском манастиру Јовање. Патријарху је на Литургији саслуживао Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење игумана студеничког Архимандрита Тихона, игумана преображенског Архимандрита Венијамина, игумана вазнесењског Архимандрита Тимотеја, protoјереја-ставрофора Милована Киковића, protoјереја Милан Мионића, игумана савиначког јеромонаха Партиенија, игумана јежевичког јеромонаха Германа и јереја Синише Никитовића. Повод за Патријархову посету манастиру био је годишњи парастос његовој сестри, монахињи Харитини, једној од последњих старица јовањских.

Његова Светост је топло и са пуно љубави говорио о својој сестри, која је читав свој живот посветила Христу. Тешки и трновити монашки пут као млада монахиња започела је у манастиру Јовању, у коме је и дочекала своју кончину.

Извор: Епархија шумадијска

У Котежу

Свету Архијерејску Литургију у Храму Св. Апостола Петра и Павла у београдском насељу Котеж, у недељу 24. фебруара 2013. г., служили су Патријарх српски Г. Иринеј и гост из Грчке, Митрополит митилински Г. Јаков.

У својој беседи Патријарх Иринеј је подсетио на први сусрет са Митрополитом Јаковом. Било је то онда када је у пожару страдао нишки Саборни храм. Тога дана кроз Ниш је, путујући у Републику Српску, пролазио Митрополит Јаков и чуо за трагедију. Отишао је код тадашњег Патријарха српског Иринеја, и приложио новац за обнову храма. Био је то први прилог за обнову ове светиње. Беседио је и Митрополит Јаков, чије је речи преводио протојереј Гајо Гајић.

Јово Бајић

Свечана седница Матице српске посвећена Петру II Петровићу Његошу

Петар II П. Његош

Свеукупно његово виђење, како тајне милосијашеља

Творца, тако и његове творевине, свих његових светова, пројесето је и испуњено свјетлошћу.

(Митрополит Амфилохије)

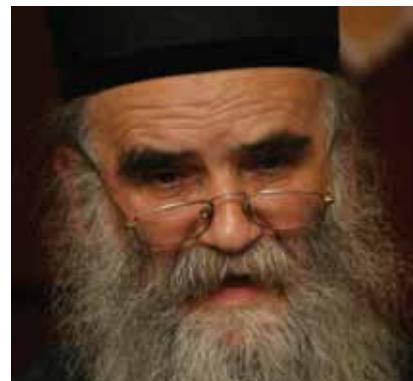

Петар II Петровић Његош
1813–1851

Свечана седница Матице српске, одржана 16. фебруара 2013. године, била је посвећена 200-годишњици рођења Владике и књижевника Петра II Петровића Његоша. У присуству Епископа бачког Г. Иринеја и Епископа јегарског Г. Порфирија, званичникâ Матице српске, Града Новог Сада и Покрајине Војводине, Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије изговорио је беседу „Христоцентричност престола свесветија по Његошу“.

На почетку беседе о великом песнику и мислиоцу и његовим делима, Митрополит Амфилохије је напоменуо да је с радошћу прихватио да одржи слово о Његошу као његов недостојан наследник на катедри цетињског митрополита.

Митрополит Амфилохије је рекао да се богословско-философска мисао Његошева, првенствено његово најзначајније дело *Луча Микрокозма*, темељи на првим стиховима Мојсијеве књиге Постања и истакао да је Откривење Јованово извор Његошевог виђења човека и света. „Свеукупно његово виђење, како тајне милосијашеља

Творца, тако и његове творевине, свих његових светова, пројесето је и испуњено свјетлошћу“, казао је Владика и додао да је такво виђење, после Његоша имао једино велики наш научник Никола Тесла.

Стихове из најзначајнијих Његошевих дела надахнуто је говорио глумац Гојко Шантић, а у другом делу свечане седнице, Змајева награда Матице српске за 2012. годину додељена је Марији Шимоковић за збирку песама *Чувари йривида*. У оквиру свечаности, приказана је изложба првих издања Његошевих књига, коју је приредила Библиотека Матице српске.

Извор: Епархија бачка, Митрополија црногорско-приморска

Литургија која непрекидно тече, тишина речитија од сваке речи

Изложба непролазног из срца Старе Србије

Фотографије српских светиња на Косову и Метохији нам помажу да сведочимо пред самима собом, јер нам је то потребно, али и пред другима, шта те светиње значе и зашто се ми толико за њих боримо. (Владика Иринеј)

Поводом празника Сретења Господњег и прославе Дана државности Србије, у Архиву Србије је, 15. фебруара 2013. године, отворена изложба уметничких фотографија под називом *Српски манастири и цркве на Косову и Метохији*. На изложби су представљене уметничке фотографије манастира Пећка Патријаршија, Цркве Богородице Љевишке, манастира Грачаница, манастира Дечани, манастира Зочиште, Цркве Св. Николе, Цркве Св. Недеље и манастира Св. Јована Претече у Великој Хочи, као и манастира Св. Јоаникије Девички у Девичу.

Присутне су, на отварању, поздравили Његово Преосвештенство Владика бачки др Иринеј (Буловић) и директор Архива Србије др Мирослав Перешић.

„Фотографије српских светиња на Косову и Метохији нам помажу да сведочимо пред самима собом, јер нам је то потребно, али и пред другима, шта те светиње значе и зашто се ми толико за њих боримо“, – рекао је Владика Иринеј и додао да се за цркве и манастире на Косову и Метохији може рећи да су „намољени храмови – трајна Литургија која непрекидно тече, тишина речитија од сваке речи“, што, како је приметио, „превејава и зрачи и са изложених фотографија. Архив Србије је на овако диван начин приказао оно што је највредније, најсветлије и крајње непролазно у срцу Старе Србије, у срцу Косова и Метохије, што је део и културне баштине под заштитом УНЕСКО-а.“

Преосвећени је у свом обраћању присутним на

отварању изложбе констатовао и да је „несхватљива претензија оних који руше светиње и оно што је од њих остало, да у исто време тврде како су то њихови споменици, да су српски православни монаси, на пример у Дечанима, отимачи и узурпатори Дечана, од њих који их руше.“ Али је и додао да ово не треба ни да нас чуди, с обзиром да „многи у свету, немајући никаквих информација и знања ни из историје, ни из историје архитектуре и уметности, заиста једног дана могу поверовати да су то споменици оних који су их рушили, а да смо ми узурпатори, ми који смо их стварали!“

Мирослав Перешић је рекао да су јавности Србије представљене уметничке фотографије српских манастира и цркава на Косову и Метохији које су 2009. биле постављене око порте Храма Св. Спиридона у Трсту, када су изазвале велико интересовање италијанске публике и медија. Позивајући се на најновије податке Канцеларије за Косово и Метохију Владе Србије, он је констатовао да је од доношења Резолуције Савета безбедности 1244 на Косову и Метохији уништено и оштећено више од 10.000 икона, црквених, уметничких и богослужбених предмета.

Аутор изложбе *Српски манастири и цркве на Косову и Метохији* је Александар Радош, руководилац Микрофилмског центра Архива Србије и члан Фотографске секције УЛУПУДС-а.

Изложба је за посетиоце отворена до 30. марта ове године.

О.С.

Мастер студије: „Религија у друштву, култури и европским интеграцијама“

Још један пут до ренесансе личности

Олга Стојановић

Одређени идеолошки став према религији, и то не само марксистички, већ и просветитељско-либералистички, учинио је да се она као феномен *sui generis* измести ван предела академске науке, тако да су се религиолошке студије, срећом с прилично успеха, морале провлачiti, готово „шверцовати“, кроз дисциплинарна корита социологије, антропологије, етнологије, историографије, психологије и других признатих, „легитимних“ знаности.

Српској јавности је недавно представљен студијски програм мастер академских студија Универзитета у Београду „Религија у друштву, култури и европским интеграцијама“, које имају међународни карактер. На конференцији за штампу, која је одржана тим поводом, о овом програму су говорили проф. др Иванка Поповић, проректор Универзитета у Београду и проф. др Дарко Танасковић, председник Програмског савета студијског програма мастер академских студија. Речено је да су студије намењене образовању у области друштвено-хуманистичких наука, да садрже седам обавезних и пет изборних предмета и трају четири семестра.

Намера је да се овим студијским програмом успостави интердисциплинарно и компаративно расветљавање феномена религије и њене улоге како у на-

шем друштву, тако и у савременом свету, речено је медијима, а програм је замишљен тако да буде усклађен са стањем науке, струке и трендова у истраживању религије.

Ово је први пут да се код нас, проучавању односа религије и друштва, приступа системски и у оквиру Универзитета у нашој земљи, тачније, ово је први пут да се религиологија установљава као засебна научна дисциплина, засебно подручје интердисциплинарног изучавања с религијом у средишту пажње, те смо с тога, одговоре на бројна питања која се нужно намећу, потражили од професора Танасковића.

Одакле је потекла ова замисао и како се дошло до идеје да се покрену мултидисциплинарне студије ове врсте?

— Замисао да се на Универзитету у Београду организује неки вид интердисциплинарне на-

ставе и проучавања сложеног и вишестраног феномена међуодноса религије и друштва родила се као последица сазнања да се такав приступ овој трајно актуелној проблематици систематски не негује ни на једној високошколској установи, иако је више него јасно да је реч о врсти и структури знања за којим се осећа прека друштвена, а ре-као бих и духовна и интелектуална потреба. Први ко је дошао на идеју да би се тој потреби на најпримеренији и најделотворнији начин могло одговорити покретањем студијског мастер програма у чије би се осмишљавање, организовање и извођење укључили стручно најпозванији наставници с неколико факултета Универзитета у Београду и из иностраних универзитетских средишта, био је покојни професор Православног богословског факултета, отац Радован Биговић. Његов изненадни одлазак

створио је велику празнину коју су сви сарадници на овом пројекту снажно осетили, али нас је и обавезао да истрајемо на путу којим смо заједно кренули. Биговићево отворено и одговорно, истовремено дубоко хришћанско, истински модерно и надасве човекољубиво сагледавање односа између Цркве и друштва, као и вере и науке, од почетка је прожимало идеју водиљу с којом је уобличавана структура програма мастер академских студија „Религија у друштву, култури и европским интеграцијама“.

Који су све факултети укључени у реализацију овог студијског програма?

– У реализацију овог специфичног студијског програма, чија је основна карактеристика функционална интердисциплинарност, засад су укључени професори са Православног богословског, Правног, Филозофског, Филолошког факултета, као и Факултета политичких наука Универзитета у Београду, а рачуна се и с гостујућим предавачима из Новог Сада, Подгорице, Сарајева, Загреба, Лондона, Трира, Милана и још неколико европских универзитетских центара. Ваља напоменути да је, иако за потребе акредитације студија у овом тренутку привремено нужно утврђена, с обзиром на комплексност проблематике која ће се на њима изучавати и на њену унутрашњу динамику, листа учесника у разним видовима наставе потенцијално отворена за допринос широког круга универзитетских наставника и културних посленика разноврсних стручних профила и истраживачких усмерења. Жеља је да овај програм буде академски чврсто утемељен на поузданим и провереним научним увидима, али и да се свакако избегне замка било какве корпоративне затворености или теоријско-методолошке једностраности. Једноставно, предмет студија је такав да од оних који желе да

га адекватно сазнајно прате изискује стално обавештавање о новинама код нас и у свету, као и будност и критичност духа спремног за преиспитивање свега категоријално подложног слободном људском расуђивању.

Шта је циљ покретања оваквог студијског програма?

Шта ће ове студије донети полазницима који на крају стичу звање мастер религиолог?

– Пројекат у ширем смислу има више циљева, међу којима је и јачање духовности (што не треба бркati с црквеном религиозношћу!) у друштву, кроз афирмисање критичке рационалности која неће бити сведена на своју нумеричку, егзактно мерљиву, пуку техничку димензију, али ни она којој метафизички (или квазиметафизички) узлети онемогућавају да се сналази у реалном, свакодневном животу и да налази путеве решавања практичних питања човекове егзистенције сред искушења и неизвесности модерног и постмодерног доба. На академском плану, полазници ових интердисциплинарних студија треба да овладају знањима која ће им омогућити да проблематици религијско-друштвеног међуодноса, чија су „морфологија и синтакса“ (да се послужимо лингвистичком терминологијом) веома сложене, а и оптерећене разноразним идеолошким и вредносним хипотекама, интелектуално и професионално приступају без непотребних комплекса, а стручно оспособљени за доношење правилног суда и за примерено деловање чак и у најкомплекснијим ситуацијама. Конкретно говорећи, без обзира на то којим се послом даве, а таквих је послова много, носиоци дипломе „мастер религиолог“ (лично бих, као старомодан „неболоњски“ кадар, много више волео да је то „магистар религиологије“!) требало би да буду у стању да активно и конструктивно допринесу уређивању односа између религијског и друштвеног, на начин који обезбеђује складно функционисање секуларног друштва, у коме су Црква и држава одвојене и аутономне, али и на начин „кооперативне одвојености“, што је у највишем интересу грађана, како верника тако и оних који то нису. У почетку смо, као прелиминарни назив ових студија, били поставили само „Религија у процесу европских интеграција“. Накнадно смо, међутим, закључили да би то било исувише ускo и у академском смислу претерано инструментално везивање за само једну епохалну акцију, док је овде реч о појавама и односима општијег и трајнијег ➤

важења и домаћаја. Значајном процесу европинтеграције биће, наравно, посвећена адекватна пажња.

Да ли је било могуће ослонити се на сличне програме на иностраним високошколским установама, с обзиром на наше секуларно друштво, са крајње специфичним религијским аспектима?

– Током рада на осмишљавању програма мастер академских студија „Религија у друштву, култури и европским интеграцијама“ настојали смо да се што више обавестимо о сличним студијским програмима у иностранству, како бисмо искористили све идеје и решења која би нам могла бити од помоћи као путоказ или модел. Управо с обзиром на историјски, социјално и геокултурно условљене особености наше религијско-друштвене ситуације, није било програма чија би структура „без остатка“ одговарала потребама нашег интердисциплинарног приступа. Размотрели смо, речимо, словеначки модел, занимљив услед заједничке југословенске прошлости и искустава, затим неке програме факултета из Немачке, јер се у тој држави прилично далеко одмакло у објективизовању и институционализовању, као и правном нормирању, односа религије/цркве и друштва/државе, а све с циљем остваривања модела њихове „кооперативне одвојености“ у координатама секуларног поретка. Француска искуства су нам, пак, била подстицајна управо у супротном смислу, јер се у систему француског високог образовања на понекад поучно рефлекстују недостатности апсолутанизованог секуларизма, односно „лаицизма на француски начин“. Занимљива је и руска пракса која настоји да превазиђе изразити, резидуални „социологизам“ из марксистичког раздобља „научног атеизма“, али уз свесно задржавање неких корисних типо-

Дарко Танасковић је дипломирао оријенталну филологију на Филолошком факултету у Београду, где је магистрирао и докторирао дисертацијом Арапски језик у савременом Тунису – диглосија и билингвизам. На истом факултету је, од 1988. г. редовни професор на Катедри за оријенталистику. Члан је Европске академије наука и уметности, Удружења књижевника Србије, Удружења књижевних преводилаца и српског ПЕН клуба. Од 1995–1999. године обављао је дужност амбасадора СРЈ у Турској и (1998–1999) у Азербејџану. Од 2002. до 2008. године био је на дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора СРЈ при Светој Столици у Ватикану.

лошких формализација које су издржале пробу времена. Иако није реч о универзитетској установи, пратили смо и активности Центра за емпиријска истраживања религије на бившем југословенском простору... Укратко, у мери у којој су нам била позната и доступна, уважили смо сва постојећа искуства, али је програм који смо као полазни уобичајили у ужем смислу без првих узорака. Надајмо се да му то није слабост, већ предност.

Може ли се религија уопште научно истраживати? Није ли религија феномен који се повезује са емоцијама и сматра се најличнијим искуством? Нису ли – према широко прихваћеним предрасудама – религија и наука супротстављени?

– Важно је разјаснити дилему коју подразумева ово Ваше питање. Многима заиста делује нелогично и неприхватљиво научно изучавање религије и с њом непосредно повезаних феномена. С једне стране, плаћамо данак временима у којима је религија сматрана опаким „лукавством политичког ума“ и као таква на све начине потискивана, а с друге мистификацијама условљеним незнањем или непотпуним знањем о религији која је у новије време нагло стекла право грађанства, повратила достојанство капиталне људске чињени-

це, па и ореол некакве недодирљивости, што је такође захвалан извор манипулација. Оно што се не може рационално просуђивати и научно изучавати није религија, већ вера. Вера је најдубље, интимно човеково убеђење и осећање, хијерофанијски израз његове потребе да верује, јер човек је, поред свих осталих својстава, а можда и пре многих од њих, биће вере, *homo religiosus*. Наука се, дакле, вером не може бавити и бескорисно је, а може бити и опасно, ако покуша да се бави. С религијом, као уређеним системом верског учења и праксе, ствар стоји другачије. У својој теолошкој и верскоправној разради религијска учења су до високог степена рационално изведені и организовани системи, а о институционалним облицима и о друштвеној пракси традиционалних религија да и не говоримо. Ако науку, у најширем смислу, схватимо као трагање за истином, а религију као израз неупитне вере у постојање једне апсолутне Истине, онда се заиста намеће закључак да су оне начелно, примордијално супротстављене и инкомпабилне. Уколико пак одлучимо да занемаримо ту темељну разлику њихове природе и погледа на свет, јер се постојање, односно непостојање Бога не може коначно рационално доказати, што је за веру ирелевантно, док је за науку недостижно – она никад

не стиже до истине (јер не признаје Истину), долазимо до само привидно парадоксалне ситуације да су, рецимо, неки чувени природословци и физичари, укључујући и оне атомске, били или јесу, искрени верници. Смиренi у погледу несазнатљивог космичког Принципа, сав свој интелектуални напор посветили су научном истраживању (од Бога датог) света и његових законитости. Резултатима су нешто ретко надмашивали своје колеге атеисте и агностике. У односу на сложеност Вашег питања, све што сам у покушају одговора и објашњења овде рекао, непристојно је поједностављено, а са мим тим без сумње и недостатно. Овакав разговор и није прилика за свестрано и продубљено разматрање односа између религије и науке или пак вере и разума, теме, које у сваком случају превазилазе моја ограничена знања и умне моћи.

Да ли покретање ових студија значи да ће религиологија бити афирмисана као посебна научна дисциплина?

– Верујем да би успешно организовање и одвијање ових мастер академских студија могло представљати важан корак ка афирмисању религиологије, као науке чији је основни, а не делимични, успутни или додирни предмет проучавања религија. С обзиром на читав низ условности и околности, од којих сам неке поменуо у претходним одговорима, до сада у нас религиологија није установљена као засебна научна дисциплина или, тачније, засебно подручје интердисциплинарног изучавања с религијом у средишту пажње. Одређени идеолошки став према религији, и то не само марксистички, већ и просветитељско-либералистички, учињио је да се она као феномен *sui generis* измести ван предела академске науке, тако да су се религиошке студије, срећом с прилично успеха, морале про-

**Проф. др Иванка Поповић,
проректор Универзитета у Београду**

Какво је Ваше мишљење о покретању пројекта ових мастер академских студија?

– Сматрам да се увођењем интердисциплинарних мастер студија „Религија у друштву, култури и европским интеграцијама“ на Универзитету у Београду обезбеђује студијски програм који свеобухватно разматра данашњу улогу религије у свету, а посебно у сложеним друштвеним околностима региона у којем живимо. Студијски програми сродни овоме постоје на свим озбиљнијим универзитетима у свету. Студенти на овом студијском програму имају прилику да проуче различите аспекте појединачних религија кроз филозофију, психологију, право и књижевност и сагледају како они утичу на савремени живот. Больим познавањем религије развија се дух толеранције и подстиче разумевање различитости у савременом друштву. Верујем да ће студијски програм „Религија у друштву, култури и европским интеграцијама“ имати врло добар одзив код студената.

влачити, готово „шверцовати“, кроз дисциплинарна корита социологије, антропологије, етнологије, историографије, психологије и других признатих, „легитимних“ знаности. Слично је било и у светској науци. Данас је, међутим, сазрела свест о томе да религија има онтолошке и цивилизациске носивости да буде предмет и оправдање за себе „науке о религији“ коју је, рекао бих, најлогичније назвати **религиологија**. Инерција номенклатурних навика и извесни академски конзервативизам томе се још увек донекле опиру, али не верујем задуго. Нема стварних разлога. Уосталом, Немци ову дисциплину редовно зову *Religionswissenschaft*, а Руси *религиоведение*, док се облик *religiologia*, односно *religiologija* већ користи у польској и словеначкој терминолошкој пракси. Чешка се, пак, определила за *religionistika*... Надам се да ће се за религиологију у додледно време наћи места и у нашој таксономији научних области и

универзитетских дисциплина, чиме би многе приближности и површности, као и симулације научности биле отклоњене, а научне чињенице доведене у организовани, системски ред.

Ко ће бити предавачи на студијама и одакле су?

– Предавачи на академским мастер студијама „Религија у друштву, култури и европским интеграцијама“ биће професори Универзитета у Београду који су се у свом досадашњем научном и наставничком раду успешно бавили одређеним аспектима области обухваћене предвиђеним студијским програмом. Понајвљам да је реч о отвореној листи предавача, а за ову прилику могу илустративно поменути, не набрајајући сва имена, колеге Симу Аврамовића, Иринеја Буловића, Боголјуба Шијаковића, Слободана Самарџића, Зорана Крстића, Радосава Пушића, Жарка Требежанића... Ту је, затим, и више угледних научника и професора из иностранства.

Изложба Народног музеја у Нишу

Хришћанство у Нишу кроз векове

Славица Лазић

Народни музеј у Нишу отворио је у Галерији „Синагога“, 10. јануара 2013, изложбу „Хришћанство у Нишу кроз векове“. Како је на отварању рекао директор Народног музеја Славиша Поповић, ова изложба је уједно и први догађај којим Народни музеј обележава 80 година постојања и 1700 година од потписивања Миланског едикта.

„Конципирајући ову изложбу желели смо да покажемо да од првих векова прошлог миленијума, од доба старог Рима, преко Византије, средњовековне Србије, периода отоманске окупације, па све до данашњих дана, можемо пратити непрекидну постојаност хришћанске вере у Нишу и његовој околини. Приступ нам је био мултидисциплинарен, уз ангажовање етнолога,

историчара, историчара уметности, археолога, нумизматичара и конзерватора музеја. Трагове хришћанства пратили смо од римских гробница означених Христовим моноограмом, преко цркви и манастира, сакралних предмета, уметничких дела, докумената, до свакодневних употребних предмета и обичаја, који су се одржали до данашњих дана“, појаснио је директор Музеја концепирање изложбе којом је започета година јубилеја посвећена Константину Великом.

Епархија нишка је дала значајан допринос излажући предмете и документа из вредне епархијске ризнице, стављене у контекст изложбе, чиме је показана синергија српског народа и његове Православне Цркве. Епископ ни-

шки Јован (Пурић) рекао је на отварању изложбе, поводом годишњице Миланског едикта: „Овај јубилеј сабира нас и призыва да савесније приступимо историјском памћењу које код нас није конзервација, није ствар музеја и изложби, него жива стварност.“

Посетиоци изложбе су могли видети предмете из свакодневице хришћана из периода антике и средњег века (крстове реликвијаре, обредне крстове), реплике ранохришћанских фресака, али и да се кроз богат етнолошки део поставке упознају са свим народним обичајима везаним за Божић, Васкрс, славе, крштења и слично. Захваљујући предусретљивости старешинства Храма Светог Пантелејмона и Епархије нишке, изложене су фреске и слике – престо-

не иконе Христа Пантократора и Богородице на престолу (крај 19. века), слика Ђорђа Крстића „Смрт Цара Лазара“ (1885. г.), те руска икона Богородице из 18. века – које представљају део блага које у својим просторима чувају Епархија нишка и Народни музеј у Нишу.

Народни музеј је, у сарадњи са Нишком епархијом и Министарством културе и информисања РС, штампао и репрезентативни каталог изложбе *Хришћанство у Нишу кроз векове* у коме су на 200 страница објављени текстови Слободана Дрче („Хришћани Ниша од почетка до Јустинијана“), Марице Максимовић („Развој хришћанства од доласка Словена до пада Ниша под турску власт“), Весне Црноглавац („Хришћански симболи на новцу“), Марине Влаисављевић („Хришћани у Нишу од 1386. до 1913. године“), Небојше Озимића („Хришћанство у Нишу од 1913. до данас“), Маре Макарић („Цркве и манастири на подручју Ниша“) и Иве Трајковић („Традиционално хришћанство у Нишу“), као и фотографије и детаљан опис свих 274 изложене предмета.

Захваљујући предсуретљивости Епархије нишке, посетиоци су били у прилици да први пут виде личне предмете појединих нишских епископа. У поставци се налазе архијерејска митра и архијерејско жезло који су припадали Доситеју Васићу, једином нишком Епископу који је канонизован за светитеља, напрсни крст Епископа Никанора, поклон краља Александра и краљице Драге Обреновић. Такође се може видети и прво издање књиге „Охридски проглоз“ (1928) Епископа Николаја Велимировића. Занимљиво је да је у претплати нишко свештенство купило 600 комада

књиге што је нешто више од пола тиража.

Изложба „Хришћанство у Нишу кроз векове“ ће због ве-

ликог интересовања најшире публике и стручне јавности бити отворена све до краја марта.

Изложба у Њујорку

Хиландар, наслеђе и обнова

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа источноамеричког Г. Митрофана, у Њујорку је 9. фебруара 2013. године свечано отворена изложба „Хиландар, наслеђе и обнова“. Отварању су, поред Владике Митрофана, присуствовали игуман манастира Хиландара Архимандрит Методије, јерођакон Арсеније, директор Задужбине манастира Хиландара Миливој Ранђић, председник Владе Србије Ивица Дачић, Епископ Њујоршке епархије Епископалне цркве г. Ендрју Дичи, представник Грчке Православне Архиепископије у Америци, специјални саветник председника Скупштине УН Дамјан Крњевић, као и изузетно велики број званица.

Изложбу је организовала Саборна црква Светог Саве у сарадњи са Задужбином манастира Хиландара из Београда. Поставка ће бити отворена до 5. маја 2013. у парохијском дому Цркве Светог Саве на Менхетну (15 W 25th Street).

Изложба приказује репродукције богатог хиландарског наслеђа и информације о обнови Хиландара у 21. веку. Циљ изложбе је да посетиоцима пружи могућност основног упознавања са сложевитим и мултидисциплинарним садржајем хиландарске баштине и значајем њеног очувања у данашње време.

По оцени свих присутних изложба о Хиландару представља велики догађај у духовном и културном животу српске дијаспоре и мисији коју спро-

води наша црква на Менхетну, са старешином Ђоканом Мајсторовићем на челу.

Иако је игуман Методије први пут боравио у Њујорку, Хиландар је већ нашао своје место у срцima Њујорчана који су на доброврном ручку за манастир прикупили око 20.000 долара. Том приликом подељене су Хиландарске сијоменице у знак захвалности и сећања на све досадашње донаторе којих је и у претходним годинама било заиста много.

Свој боравак у САД хиландарски игуман је наставио посетом Епархији новограчаничко-средњезападноамеричкој где се сусрео са Владиком Лонгином. Хиландарска делегација је у овој Епархији боравила крајем 2010. и почетком 2011. године када је потврђена чврста духовна веза наше Цркве и народа у расејању и манастира Хиландара. Том приликом је прикупљена вредна помоћ за обнову Хиландара коју су Срби, али и њихови амерички пријатељи, несебично даровали на неколико доброврних скупова.

Архимандрит Методије се, током боравка у Њујорку, састао и са председником Генералне скупштине УН г. Вуком Јеремићем који се интересовао за обнову манастира Хиландара, истичући да се Хиландару, као врхунском споменику српске духовности и културе, мора посветити највећа пажња и поштовање.

Извор: www.hilandar.org

У Верском добротворном старатељству

Урош чита Пролог

Душко и Зоран послужују

Ангелина и Надежда

Аутори пројекта Монашка чорба петком

Моба у црквеној кухињи

Откада је 3. фебруара 2012. године Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј осветио Црквену кухињу у Београду – тада је и званично почела са радом (иако је радила и скоро три месеца пре тога датума), – број њених корисника се стално повећавао и сада до стиже преко 200 корисника дневно.

Структура корисника наше кухиње је разнолика – од људи који већ дugo воде битку са сиромаштвом, бескућника, избеглица, досељеника из унутрашњости наше земље, до оних који су одскора остали без посла. Многи од њих немају подршку својих породица. Међу корисницима Црквене кухиње има и болесних људи, који не могу да раде. Ми се трудимо да им помогнемо и пружимо им наду. Саветујемо их да наставе борбу за достојанствен живот, да стану на своје ноге и нађу посао. Управо због тога код нас могу добити достојанствен кувани ручак сви они који су гладни. То нам је идеја водила. Таква је и храна – по мери гладнога човека, а не онога који би можда желео да се окористи. Да би могли користити народне кухиње преко Центра за социјални рад, корисници морају испуњавати одређене услове.

Често људи не задовољавају све те критеријуме. Ми у Црквеној кухињи кориснике примамо без обзира на то; у том погледу чак имамо добру сарадњу са Секретаријатом за социјалну заштиту Града Београда. Тамо где по слову закона човеку не може да се пружи помоћ ми наступамо као допуна, и заиста друштвено корисна институција.

Београду свакако треба још неколико црквених кухиња и на томе се ради. Недостатак истих није на понос нити за осуду. Када имате сиромашан народ, имате и сиромашну Цркву – у материјалном смислу наравно.

У бићу Цркве, у њеној суштини, налази се милосрђе. И Христос нам поручује: „Блажени милостиви, јер ће бити помиловани“ Мт. 5,7. Према томе, милостив треба бити сваки члан Цркве. Сваки крштени хришћанин је позван на љубав према ближњем и на милосрђе којим се неће хвалити и о њему говорити, него „ти кад чиниш милостињу, да не зна љевица твоја шта чини десница твоја“ Мт. 6, 3. Такође је и свака парохијска заједница позвана да препозна потребу да се помогне и да своју веру и делатно потврди. У многим живим парохијским заједницама је то заиста и случај. ➤

Наравно, ВДС чини много на помоћи угроженима, али не гради на томе маркетинг-стратегију јер то не би било у складу са учењем Цркве. Тако да сви они који о делатности ВДС-а мало знају у ствари и нису активни чланови својих парохијских заједница.

Нашим суграђанима помажемо на различите начине, потпуно бесплатно. У склопу ВДС-а постоји и школа страних језика, здравствено саветовалиште са 20 лекара специјалиста који дежурају по своме реду свакога дана, допунска настава, милосрдна секција која сарађује са свим градским установама социјалне заштите и бави се посетама болеснима, сиромашним и свима другима којима је посета потребна.

Друштвена одговорност фирм, хуманитарних друштава и појединача се нама данас представља као позитивна тенковина западне цивилизације, што она донекле и јесте и којој се и ми полако учимо. У практици има пуно злоупотреба и неискрених давања или давања са рачуном, што није у основи милосрђа, које је увек манифестија чисте љубави. Док ми у својој народној традицији имамо такозвану „мобу“, која је увек лични чин, чин пријатељске искрене помоћи људи који се познају. Замислите сада да свако у својој околини, међу својим ближњима, организује мобу за помоћ – где би нам био крај. Мислим да у овоме лежи будућност буђења друштвене свести и дубока снага појединача да преобликују друштво.

У основи мобе лежи управљеванђелска порука нашег блаженопочившег Патријарха Павла да „будемо људи“. Зато се и овога пута захваљујемо свима који су се одзвали преко својих парохијских заједница на нашу мобу у Верском добротворном старатељству. *B. M.*

Поводом Сретења Господњег, Да

Сретење

Дан државности Републике Србије је 15. фебруар, од најбитнијих у политичком, културном и ис

Историја српске уставности, упркос прекиду континуитета државности услед османске владавине, почиње, као код већине европских народа, у првој половини XIX века, у време борбе младог, либерално настројеног грађанској слоја за ограничење владарског апсолутизма. Милош Обреновић је, захваљујући својој политичкој умешности и бруталности, уз подршку руског цара Николаја I, успео да 1830. године, обезбеди Србији статус кнежевине којој аутономију признаје врховни саветерен – Османско царство, а гарантује је Русија, а себи положај наследног кнеза, фактички апсолутистичког самодршца.

Некадашње устаничке вође, богати трговци и високи чиновници нису више желели да трпе Милошеву самовољу, као у време борбе за аутономију. Њихово незадовољство кулминирало је јануара 1835. године, буном под вођством Милете Радојковића, некадашњег кнеза Јагодинске нахије и сердара расинског. Милош је приморан да на Скупштини у Крагујевцу, на Сретење (2/15. фебруара), донесе „Сретењски устав“. Главни писац уставног текста је био Земунац Димитрије Давидовић (1789–1838), истакнути новинар, политичар и дипломата, уредник „Новина србских“.

Устав је проглашено тада још увек нов принцип поделе власти на законодавну, извршну и судску. Кнез, врховни носилац извршне власти, међутим, није законодавну власт (право усвајања закона)

и иницијативу (право предлагања закона) делио са Народном скупштином, већ са Државним совјетом, по чијој сагласности је издавао законе и уредбе.

Државни совјет је имао неодређени број чланова, међу којима су били и председник, секретар и шест министара (попечитеља), који су фактички, али не и званично, чинили владу, која је са кнезом делала извршну власт. Кнез је могао смењивати попечитеље са те извршне функције, али не и са функције чланова Совјета, који је био практично олигархијски орган, јер је једина одговорност совјетника била кривична, док су политички били неодговорни и кнезу и Скупштини, тј. народу, као и сви чиновници. Попечитељи су били надлежни за ресоре спољњих послова, унутрашњих послова, правосуђа, финансија, војске и просвете.

Народна скупштина није сазирана редовно, већ по волји кнеза, који је њеним гласањем могао да појача подршку својим одлукама, нпр. о разрезивању пореза, али одлуке Скупштине нису обавезивале ни њега, ни Совјет ни попечитеље, мада јој је попечитељ финансија подносио извештај. Скупштина је имала саветодавну и улогу представљања народних жеља властима, али је била надлежна и за промену самог Устава, двотрећинском већином гласова, уз присуство три четвртине од укупно 100 депутатата.

Устав је дефинисао организацију и независност судова, наследно право у династији Обреновић, неприкосновеност личности гра-

на државности и Дана уставности Републике Србије

КИ УСТАВ

ебруар. Овај датум је један торијском календару Србије.

Насловна страна Сретењског устава

ћана, право на законито суђење, слободу кретања и настањивања, неповредивост стана, право на избор занимања, забрану кулука и заграђивања сеоских шума, слободу располагања земљом, српски као званични језик, дожivotни и ненаследни положај чиновника, њихово право на пензију и забрању бављења трговином и занатством, а потврдио је и Конкордат о аутономији Цркве у Кнежевини са Цариградском Патријаршијом из 1831. године.

Упркос свом, по данашњим мерилима недемократском карактеру, Сретењски устав су апсолутистичке власти Србији надређене Турске, као и гарантне сile Русије и суседне Аустрије, које су се плашиле ширења либералних идеја из Француске, оцениле сувише револуционарним, па је кнез Милош успео да га уз њихову подршку укине исте 1835. године.

Милан Сићарски

Сретење Господње у Орашцу

Празник Сретење Господње и Дан државности Републике Србије 2012. године свечано су прослављени у Орашцу. Свету Литургију је служио Владика шумадијски Јован. Служби су присуствовали ЊКВ престолонаследник Александар Карађорђевић и принцеза Катарина, министар грађевине и урбанизма Велимир Илић и други државни и војни званичници. Након Литургије, Преосвећени Владика Јован је са свештенством одржао помен у Марићевића јарузи, за покој душа свих устаника који су животима платили слободу српског народа.

У име председника Републике Србије, на спомен-obelежје у Орашцу, венац је положио проф. др Оливер Антић. Венце су положили и престолонаследник Александар, председник Општине Аранђеловац Бојан Радовић и други.

Извор: Епархија шумадијска

Сретење у Цркви Ружици

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је, 15. фебруара 2013. г. Свету Архијерејску Литургију у Цркви Ружици на Калемегдану. После Свете Литургије, Патријарх је служио парастос славним прецима који су своје животе дали за Отаџбину и крст часни.

Извор: <http://www.spc.rs/>

Прослава Сретења у Српској цркви у Јоханесбургу

На дан празника Сретења Господњег, 15. фебруара 2013. године, Свету Литургију у једином српском храму у Јужноафричкој Републици је служио јеромонах Серафим, а за певницом су појали стаreshina Храма Св. Апостола Томе у Јоханесбургу, Архимандрит Пантелејмон и отац Фрументије. Потом је уследила Сретењска академија која је окупила велики број гостију.

Архимандрит Пантелејмон (Јовановић)

Молитвено сећање поводом десетогодишњице
упокојења блаженопочившег Епископа жичког Стефана

Велики поборник јединства Цркве Христове

Епиској сремски Василије

Који живи у помоћи Вишињега,
под кровом Бога Небескога настаниће се. (Пс. 90)

Пре 10 година, на дан Св. Апостола Тимотеја, престало је да куца срце племенитог нам и драгог оца и родитеља Владике Стефана.

Тужно су одјекивала звона са звоника славне Жиче, широм Жичке епархије и у читавој Српској Цркви. Болно је одјекивала вест о његовој смрти и широм Српске Далмације међу бившом његовом паством где је 19 година пастирствовао.

Као његов дугогодишњи ђакон, много пута сам га затицашао на молитви у његовом келијском молитвеном кутку, где је скрушеног његовим дубоким гласом изговарао речи молитве: „Крај живота нашега да буде хришћански, без бола, непостидан, миран и да добар одговор дамо на страшном Христовом суду, молимо.“

Рођен је у Јосипдолу крај Плашког, личког градића, 1916. године, где је и завршио основно школовање. Школи духовности се учио у манастиру Гомирју, где је са родитељима често одлазио. Шесторазредну бого-

словију завршава у Сарајеву, а Богословски и Философски факултет у Београду.

Рукоположен је за ђакона из руке Свештеномученика Епископа горњокарловачког Саве Трлајића 1940. године. У прогонству од Усташа у току Другог светског рата одлази у Шумадију код Владике Валеријана.

Бива постављен за професора у Гимназију, а касније у Богословију Светога Саве у манастиру Раковица, где се и замонашио 1959. године. Пре тога, налазио се на постдипломским студијама у Кембриџу у Енглеској. Исте године изабран је за Епископа далматинског и хиротонисан 9. августа 1959. године у Саборној цркви у Београду.

У својој приступној беседи, у најкраћим цртама, изговорио је неколико реченица које уистину оцртавају његов свеукупни земаљски живот:

„Разни су путеви који человека воде Христу и Његовом Јеванђељу. Неко постаје хришћанин кроз Томино критичко провеђавање, а неко кроз хришћан-

ско васпитање у Цркви и породици. Неко се приближи Христу кроз Савлов бунт и револт, а неко опет кроз мирно слушање и усвајање речи Божије. Неко кроз страдање и трпљење, а неко кроз радости живота одушевљен даровима и делима Божијим.

Разноликим доживљајима и догађајима били су испреплетени и моји путеви. Радости и болови били су ближе једни другима и чешће се смењивали него дан и ноћ у моме животу. Нигде нисам видео ништа лепше и никада нисам доживео нешто племенитије и узвишењије, за што би вредело једнако живети и умрети, него што је Јеванђеље Христово.“

Са таквим уверењем и осећањем Владика Стефан пошао је у сусрет своме Господу.

Био је строг и правичан. Бескрајно је праштао и пружао руку помоћи на све стране. Његова национална широкогрудост задобила је велики број пријатеља. Њега су подједнако вољели и ценили у кршевној Далмацији и у срцу и души Србије

Литургијским сабрањем и заупокојеном службом, на празник Преподобног Максима Исповедника, 3. фебруара 2013. године, у Сремским Карловцима обележена је десетогодишњица упокојења у Господу Епископа далматинског и жичког Господина Стефана. У Храму Светог Оца Николаја, на Литургији је начаљствовао Његово Преосвештенство Епископ сремски Господин Василије са Његовим Преосвештенством Епископом банатским Господином Никанором и 12 свештенослужитеља. Након Литургије одслужен је паастос блаженопочившем Епископу Стефану, на којем су појали за певницом свештеници, богослови Карловачке богословије и свршени ученици Богословије Света Три Јерарха у манастиру Крки.

Владика Стефан је био врстан организатор црквеног живота, професор богословије, плодан црквени писац, изванредан проповедник. О његовом животу и делу надахнуто је говорио Владика Василије, чију беседу у целости овде објављујемо.

– Жичкој Епархији, и данас га се радо сећају и са епитетом га помињу.

Целим својим бићем служио је интересима Српске Цркве. Искрено и дубоко се интересовао за монаштво и манастире. Предметом посебне бриге био је манастир Крка и богословски и монашки расадник у њој, који је доживео свој процват и лепоту духовне радости у Српској Цркви.

Узлазећи на славни трон Епископа далматинских узвикнуо је: „Овај венац ће бити за мене најчвршћи бедем на који ћу се ослонити у данима брига и напора, као што је и био за толике од мојих претходника чија имена историја бележи крупним и златним словима.“

Нема човека који га је познао а да га није искрено ожало. Вођен хришћанском љубављу и народним осећањем правде и слободе, блаженопочивши Епископ Стефан био је душом упућен на пут хришћанске вере, светосавске истине и националних идеала.

Велики поборник јединства Цркве Христове. Страшно га је

болео сваки сепаратизам, новотарење и групање у нашој Цркви. Заједно са Његовом Светошћу Патријархом српским Павлом, био је предводник помирења и јединства наше Свете Цркве и њених чланова, посвађане и разједињене у време несрећног комунизма.

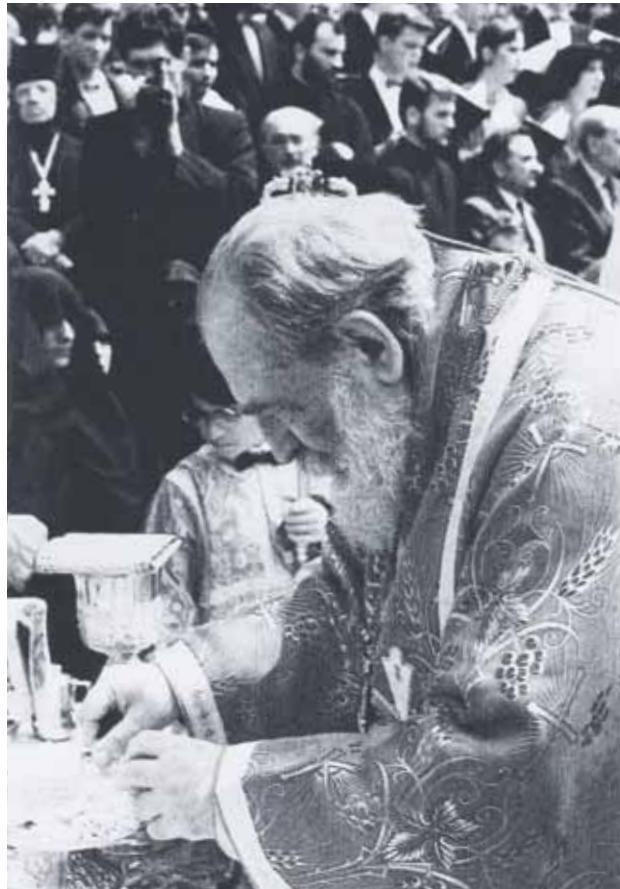
Поред Његове Светости, био је савест сабора СПЦ. Ревност његова се огледа многоструко у Цркви Христовој, управо по дубокој вери и ширини душе његове.

Као молитвеник који је ревновао на светим богослужењима, монах, који се више од других трудио за свештенички и монашки подмладак, знао је да је ту снага Цркве. Родитељ, учитељ и педагог за сваког свештеника ког је рукоположио. Стрпљив пастир спреман да сваког саслуша. Радовао се сваком човеку заинтересова-

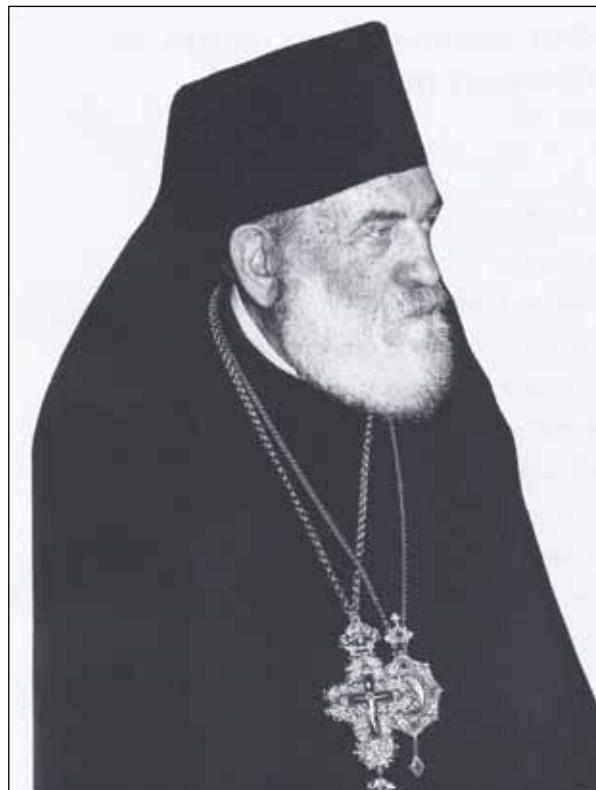
ном за Цркву, за богословске науке, отварајући му срце и нудећи му своје огромно знање и искуство. Гостопримство његово је било препознатљиво у Шибенику, а посебно у манастиру Жичи, попут његових дивних претходника Епископа Николаја, Германа и Василија.

Неуморни градитељ и обновитељ храмова и манастира, поготову у разореној и напађеној Далмацији, где је затекао само преосталих 10 свештеника. Када је 1978. године пошао из Далмације, оставио је своме наследнику Епархију пуну као кошницу свештенства, монаштва и обновљену најстарију богословију у манастиру Крки из 1615. године.

Динамику градитељства и неимарства наставио је у Епархији жичкој са још више елана. Изванредни организатор, педагог и психолог, који је у сваком

Његово Преосвештенство Епископ жички Стефан

Његово Преосвештенство
Епископ жички Стефан

човеку умео да види и да цени и да поштује оно што је Божије у њему, и да му дâ послушаније оно у чему ће он бити најкориснији у Цркви Христовој.

Дипломата у правом смислу речи, где је нашу Цркву на свих пет континената света, као њен изасланик често представљао.

Човек, који се читавог свога живота бавио књигом, писањем и издавачком делатношћу. Поред осталих многобројних чланака, теолошких расправа и посланица објављених у разним црквеним часописима, објавио је на 1557 страна, у пет томова, 442 проповеди на разне јеванђелске и пригодне теме под називом *Пазимо на време*. Ово дело је од велике помоћи и потпора у проповедничкој делатности и вештини младим генерацијама.

Посебна његова преокупација била је просвета и њен напредак у Српској Православној Цркви. Био је председник сталног Просветног одбора при

Светом Архијерејском Синоду. У том својству често је обиљазио наша богословска училишта, где је давао мудре савете и поуке наставницима и ученицима богословија.

Због његовог великог доприноса и напретка богословске мисли и организације нашег школства, као и

издавачке и списатељске делатности, наш Богословски факултет му је 1988. године доделио титулу почасног доктора богословских наука (*honoris causa*).

Свети Архијерејски Сабор га је одликовао орденом Светога Саве првог реда за његове огромне заслуге на њиви Господњој.

Међу својом браћом архијерејима уживао је велику љубав. Код свог свештенства монашког и мирског реда и благочестивог народа српског уживао је симпатије и поштовање.

Ведар, оштар, бистрог ока, благог погледа, увек вас је гледао у очи и саопштавао мудре поуке и поруке. Трудио се да му увек буду речи благе, а аргументи јаки, што је одлика врсног и изузетног педагога и васпитача младих душа.

Из руке блаженопочившег Епископа Стефана, као администратора, примили смо Епархију сремску давне 1986.

Вођен и руковођен Духом Светим свој живот је ткао и изаткао и свој животни сан остварио кроз истрајно богослужбено ревновање. Завршио је свој овоземаљски живот и своју мисију у светој Жичи, огњишту и светилишту Светога Саве, где непрестано тиња кандило вере Србинове.

године, на коју нас је Свети Архијерејски Сабор изабрао.

Вођен и руковођен Духом Светим свој живот је ткао и изаткао и свој животни сан остварио кроз истрајно богослужбено ревновање. Завршио је свој овоземаљски живот и своју мисију у светој Жичи, огњишту и светилишту Светога Саве, где непрестано тиња кандило вере Србинове.

Блаженопочивши Епископ Стефан припада сада историји, али светлосни пут његове личности, неуморног рада и реда, остаће дуго времена ту и указивати правац нама млађима, који смо остали да чувамо оно што је он волео и да наставимо тамо где је он стао.

После неминовне људске туге и великог губитка, долази време у којем ћемо мирно и сабрано хришћански промишљати, поготову ми крчка, жичка и сремска братија, схватити кога смо имали и шта смо колективно и појединачно изгубили.

Најважније је да га у својим светим молитвама и сећањима не заборавимо.

Испунимо, драга братијо, заповест Св. Апостола Павла који каже: „Сјећајте се својих старјешина, који вам проповједаше Ријеч Божију, гледајући на свршетак њиховог живота, угледајте се на вјеру њихову“ (Јев. 13, 7). А кроз речи химнописца, блаженопочивши Владика Стефана нас опомиње: „Помјаните и мене братијо, када песном славите Бога.“

Хвала ти, драги Владико, на свemu што си учинио за нас и Бог да ти душу прости.

Епилог тужбе монаха Артемија против Владике Атанасија

Суд одбацио Артемијеве тужбе

И монаха Артемија и Дејана Виловског је обмануло веровање у световне судове којима су, по свему судећи, више веровали него Цркви Христовој Светосавској од које су се, након рашчињења, отцепили у раскол.

Судија Првог основног суда у Београду Марјана Секулић је почетком јануара 2013. године донела решење којим је одбацила кривичну тужбу рашчињеног епископа, сада монаха Артемија (Радосављевића), којом је умировљеног Епископа захумско-херцеговачког Атанасија тужио за наводне „клевете и лажи“. Иако Свети канони Цркве клирицима забрањују да подносе тужбе световним судовима против епископа, презвитера и ђакона, рашчињени епископ, сада монах Артемије је и у овом случају починио канонски преступ, а у овом поступку ниједном као тужилац није приступио суду већ је слao своје адвокате. С друге стране, Владика Атанасије се уредно одазвао сваком судском позиву. Суд је одбацио тужбу и за наводне „клевете и лажи“, као што је и раније Суд у Београду одбацио тужбу рашчињеног протосинђела Симеона, сада Дејана Виловског по истим питањима.

Иначе, у исто време монах Артемије је, представљајући се као „епископ рашко-призренски у егзилу“, тужио и новинаре дневног листа „Блиц“ Жељку Јефтић и Неђељка Зејака. Судија Првог основног суда у Београду Ања Поповић Петровић је донела пресуду којом је тужене новинаре ослободила оптужбе за клевету.

Наиме, новинари су у својим текстовима констатовали да су тадашњи „Владика Артемије и група од двадесетак монаха у расколу са СПЦ“. На главном претресу, монах Артемије је изјавио „да је изјава да је свештено лице у расколу са СПЦ нешто најтеже што се може изговорити“. Понашање рашчињеног епископа, сада

монаха Артемија који, лажно се и даље представљајући православним епископом, ствара тзв. „Епархију рашко-призренску у егзилу“ дољно потврђује његов духовни пад и раскол са Српском Црквом. Суд је уважио одлуке Светог Архијерејског Сабора и Светог Архијерејског Синода као меродавне у оваквим случајевима, а монаху Артемију наложио да плати трошкове поступка у износу од 92.250 динара.

И монаха Артемија и Дејана Виловског је обмануло веровање у световне судове којима су, по свему судећи, више веровали него Цркви Христовој Светосавској од које су се, након рашчињења, отцепили у раскол. Подсећања ради, против монаха Артемија, Дејана Виловског и њихових саучесника је, након утврђеног чињеничног стања о њиховим ранијим финансијским малверзацијама у Епархији рашко-призренској и спроведених црквено-судских поступака, поднета кривична пријава од стране Епархије. Евидентно је да није реч о „прогону ради верских уверења“, како су монах Артемије и Дејан Виловски у екстрадиционом поступку пред грчким судом у Атини изјављивали, него о конкретним кривичним делима злоупотребе и отуђења сиротињског новца на распетом Косову и Метохији. Јавност је током претходних година од стране следбеника монаха Артемија преко фантомских интернет сајтова обмањивана да је Виловски одлуком Суда у Атини „ослобођен кривице“, иако је тај Суд само одлучивао о испуњености услова за изручење одбеглог Виловског Србији.

Прошојереј-ставрофор Велибор Ђомић

Разговор са др Светомиром Бојанином, дечијим психијатром

Школа по мери детета

Разговарала Славица Лазић

Школа је изгубила привлачност и углед у друштву, изгубила је свој морални интегритет васпитача и изгубила је поверење родитеља, који је више не доживљавају као помоћ у образовању и васпитавању своје деце. Мисија вероучитеља је да удахне нови дух у школу, да сарађује и заједнички осмишљава наставу са осталим професорима. Деца која иду на веронауку мотивисана су да се запитају колико се доброте десило у свету.

Ускоро се навршава годину дана од трагичног самоубиства нишког тинејџера који је подигао руку на себе због вршњачког насиља. После више месеци физичког и вербалног злостављања које је трпео од седморице својих вршњака у ОШ „Сретен Младеновић“ у Нишу, Алекса је скоком с трећег спрата свог стана окончао свој живот. Мада су месецима уназад биле видљиве последице дуготрајног физичког и психичког злостављања – имао је потрес мозга, ногу у гипсусу, психијатријску дјагнозу „посттрауматски синдром“, школа није предузела ништа да спречи злостављање над Алексом, али ни над другим ученицима. Има ли правде за Алексу Јанковића (14), да ли је ова трагедија опомена за све школе, јесу ли наша деца у школи сада ви-

ше заштићена од физичког и вербалног насиља вршњака разговарамо са др Светомиром Бојанином, чију је књигу *Тајна школе* издао Одбор за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке с благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја. Аутор је своје ставове пре десет година изнео у књизи *Школа као болест* у којој је ширу јавност упозорио на неприкладан однос савремене школе према менталном здрављу деце и омладине која их похађа. Најновија књига *Тајна школе* је одговор на повећану кризу савремене школе и анализу стања у нашем школству. Професор Бојанин је представио модел школе коме би требало као заједница да тежимо, у којој се инсистира на најдрагоценijем – ваннаставним активности-

ма, стварању пријатељства и солидарности међу децом и постављању школе која негује образовање по мери детета у средиште друштвеног живота ученика.

Можемо ли констатовати да у школи, као институцији у коју смо полагали наду, постоји видљиво одсуство намере да се школа и запослени у школи суоче са тешким пропустима у свом раду, понесу личну и заједничку одговорност и започну са унапређењем рада? Колико је верска настава оправдала поверење?

– Школе су организовале предавања о вршњачком насиљу, сматрајући да је то решење проблема. Мене чуди да надлежни у Министарству образовања и школама не знају да се предавањима не врши никаква

превенција – ни вршњачког насиља, ни наркоманије кодadolесцената, ни малолетничке деликвенције. Живимо у времену у коме се десио слом идеје пријатељства и другарства. Школа је изгубљена и не сназази се добро, упркос томе што има добре инструменте којима може да негује пријатељство и другарство међу децом кроз секције и да на тај начин сузбија проблем агресије. Угрожена новим технологијама едукације и новим приступима потреби за знањем у складу са потребама уско специјализованих индустријских грана на којима се заснива моћ друштва, школа је изгубила привлачност и углед у друштву, изгубила је свој морални интегритет васпитача и изгубила је поверење родитеља, који је више не доживљавају као помоћ у образовању и васпитавању своје деце.

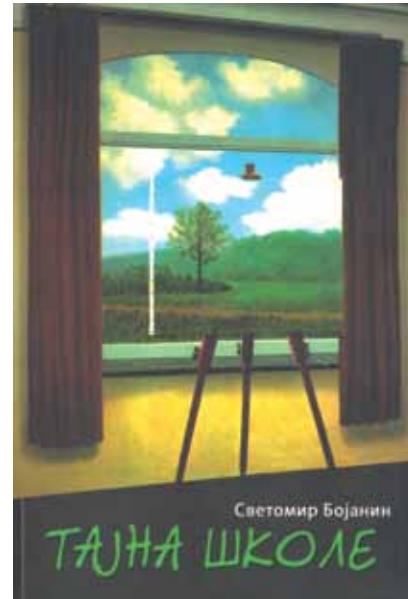
Вероучитељ у зборници и на часу сведочи о томе да смо се вратили себи, у ред градитеља европске културе, чије је основно обележје право на властито самопоштовање и само-својан, индивидуалан избор погледа у будућност. Катихета који предаје веронауку са колегом који предаје историју, може ученике да поведе на излет у неки од манастира, који ће бити фамилијаран. Деца ће научити о историји и црквеној уметности у атмосфери пријатељства и другарства на занимљивији начин од стерилне атмосфере у разреду. Мисија вероучитеља је да удахне нови дух у школу, да сарађује и заједнички осмишљава наставу са осталим професорима. Наука и религија се не потишу, оне се прожимају. Ако је школа демократска, и она мора томе да служи. Вера је понашање. Ми можемо веронуку у вербалном смислу да унапређујемо, али ако се понашамо мимо тога ништа нисмо урадили. Катихета може само својим понашањем да покаже

да је он аутентични човек, што значи хришћанин.

Школа која нема разноврсне секције, клубове или друштва као облик ваннаставних активности које се заснивају на добровољности и спонтаности, у којима ће деца проверавати своја знања из теорије, кроз неговање пријатељства и другарства међу тим младим људима – будућим песницима, писцима, истраживачима је лоша школа. Треба се dakле вратити на организовање наставе у природи, клубове према хобију, удружења извиђача или скаута, организације горана или група за еколошку заштиту, уметничке секције, економске и новинарске секције, секције веронауке, секције физичке културе и сл. То је скупљи начин рада, али на децу мора да се троши.

Да ли је инклузија синоним за квалитетно школовање?

– Пре него што је пре три године уведена инклузија у школе, требало је сетити се речи стручњака који су говорили да специјално школство специјално васпитава децу да би неспецијално живели и да би се могли боље укључити у друштво вршњака, нарочито у одраслом добу у неким пословима. Инклузија, односно интеграција је била циљ педагошког школског рада, а сада је циљ претворен у метод, што је потпуно бесmisлено. Довели смо децу са посебним потребама у једну непотребну и незавидну ситуацију. Вршњаци их не разумеју, углавном неће да се друже са њима, на излетима не желе да седе поред њих. Родитељи те деце су очајни због одбацивања своје деце у групи. Треба знати да деца узраста 15 година још увек имају сазнајни и емоционални егоцентризам. Она не могу да се уживе у туђу ситуацију. Ми не можемо од њих да тражимо да доживљавају оно што не могу. Школа практично

симулира, обмањује децу да су сви једнаки. Адолесценти су према деци са хендикепом или сажаљива или агресивна, чиме им стављају до знања да их одбацују. Верујемо да смо хуманијер изједначујемо децу у школи, иако се зна да је подсмеј из вршњачке групе много трајнији за то дете него када га прекори и повреди његов наставник. Деца која су хендикепирана на менталном плану дају одговоре који не одговарају стварном стању ствари које уче у разреду и група се подсмеје њиховом одговору. Хендикепирана деца трпе што их не издавамо.

Код нас се све више развија култура насиља, која се промовише као легитиман начин постизања друштвено прихватљивих циљева. Насиље у школи и породично насиље су у порасту. Трећина ћака бар једном месечно буде жртва насиља од својих вршњака. Деца се све више обрачунавају преко друштвених мрежа, снимања телефонима који грубо дискредитују, агресивни су и када играју видео-игрице. Како спречити пораст насиља међу ученицима?

– Школа је у лажном односу према деци. У празнину између ➔

школе као институције и очекивања родитеља и деце нагомилане су многе звучне речи и фразе. Говори се о толеранцији, о другарству, разумевању, људским правима, о искрености, истинолубивости, чега уопште нема у савременим државним школама. Вршњачког насиља било мање када би децу у школи доследно мотивисали за учење и животодавно понашање. Колектив, групу, разред треба знасти водити, а младе наставнике нико не обучава за групни рад са адолосцентима. У школи која је отуђена од сопствене суштине нема прихватљивог приступа младости, код куће их дочекују немоћни родитељи који говоре о црној хроници, беспарици и криминалу на послу, а на телевизору сијасет филмова о убијању и силовању – где млади човек да открије нешто друго? Деца која иду на веронауку мотивисана су да се запитају колико се доброте десило у свету. Ми децу морамо да васпитавамо нашим понашањем и деловањем, а не нашим речима. Школа ће испунити свој задатак када буде имала довољно могућности да има најразноврсније групице деце која се друже мотивисана љубављу и добротом, а не морањем. Црква кроз катихетско образовање сведочи, између осталог о потреби за неговањем традиционалне моралности, о поштовању религијских уверења и одбрани доброте откривајући тајну пријатељства и другарства.

Чији је утицај у васпитавању важнији – школе или породице? Школе су затворене за родитеље, уместо да раде на међусобној сарадњи.

– Школа се наметнула као природна појава. Њен задатак је да васпитавањем настави онај ток развоја моралности у бићу детета који је започет у породици и у култури којој та породица припада. Велики број породи-

Наркоманија, алкохолизам и криминално понашање младих могу се зауставити само онда ако деци откријемо пријатељства, ако усмеримо њихову радозналост на праве ствари, ако им помогнемо да успоставе монолог са собом око питања шта је добро, шта зло.

ца је разорен, због немаштине и алкохолизма је све више насиља у породици и занемаривања деце која имају лош успех у школи. Школа би морала да буде способна да помаже породицу, а не да је осуђује. А породица треба да буде способна да припреми децу за школу, а не да се школи руга и да обесмишљава њен значај. Данашњој школи се не може веровати. Она нема никакав дослух са породицом. Родитељи су углавном јако заинтересовани за учешће у школском животу, али их школе у великој мери не препознају као партнere. Између школе и породице постоји велико неразумевање.

Сваки трећи родитељ у Србији верује да је „батина из Раја изашла“ и физички кажњава своју децу. Шта је теже за децу – физичко или вербално злостављање?

– Свако кажњавање је тешко. Да је батина била добра остала би у Рају! Физичко кажњавање је страшно за дете, јер оно говори да је нико и ништа, да је слаб, да нема никакво право. Батинама понижавате дете. Деца строгих родитеља су покорне слуге кад год се нађу у таквој ситуацији. Вербално злостављање је такође неморално. Само злостављање је плод садизма насиљника и рађа осветољубивост повређеног. Решење је у разговору са децом. Не смете га тући. Батина никоме није помогла, она чини децу покорном, али не послушном. Деца су послушна

када воле. Послушност је ниво зрелости детета. Када он својом вољом себе подреди својој љубави.

Наркотици су доступни младима и у школском дворишту. Истраживања кажу да је трећина младих пробала дрогу. Професор Девете београдске гимназије осумњичен је недавно за продају дроге ученицима. Може ли школа да помогне?

– Узалуд полицијци поред школа, узалуд брига родитеља, узалуд нестручна предавања у школама о факторима ризика после чега се све сведе на то да је марихуана мали мангуплук. Предавања не заустављају наркоманију. Наркоманија, алкохолизам и криминално понашање младих могу се зауставити само онда ако деци откријемо пријатељства, ако усмеримо њихову радозналост на праве ствари, ако им помогнемо да успоставе монолог са собом око питања шта је добро, шта зло. Тек тада схватимо колико је морални принцип динамичан и утицајан на наш ментални склоп. Хришћанство може да нас обнови и препороди. Родитељи су најпозванији да пруже помоћ и заштиту детету. Као родитељи често смо неодговорни, пратимо своје амбиције и жеље, а не пратимо могућности детета. Тако да деца подносе више него што могу и више него што разумеју, а то је на корак од уласка у ризике зависности од алкохола, опијата, агресије.

Свети Архијерејски Сабор Руске Православне Цркве (2–5. фебруар 2013. године)

Став Руске Православне Цркве у вези са актуелним еколошким проблемима

Архијерејски Сабор РПЦ је 4. фебруара усвојио документ у којем се излаже став Цркве у вези са еколошким питањима. У целини наводимо текст документа објављеног на сајту www.patriarchia.ru.

Цело човечанство сноси одговорност за стање природе – Божје творевине. Коришћење ресурса и загађење човекове средине у ситуацији попрата броја становника на планети чини изузетно актуелним питање о солидарним напорима свих народа у очувању различитих облика живота, о домаћинском коришћењу природних ресурса и спречавању еколошких катастрофа изазваних људском делатношћу.

Пад прародитеља у грех изазвао је поремећај у првосазданој природи. Свето Писмо сведочи о томе: „Јер се твар покори пропадљивости (не од своје воље него за вољу оног који је покори)“ (Рим. 8, 20). Загађивање и уништавање природе представља директну последицу људског греха, његово видљиво оваплоћење. Ра-

зноврсне појаве греховног односа према природи карактеристичне су за савремено „потрошачко друштво“, које за главни циљ има стицање добити. Једина могућност за обнављање здравља природе састоји се у духовном препороду личности и друштва, у истински хришћанском, аскетском односу човека према сопственим потребама, у обуздавању страсти, у доследном самоограничењу. Главне одредбе позиције Руске Православне Цркве у вези с проблемима очувања живе природе и човекове средине садрже се у Основама социјалне концепције (део XIII, „Црква и проблеми екологије“) и у Основама учења о достојанству, слободи и правима човека (део III.5).

Руководећи се заповешћу Божјом о очувању тварног света (Пост. 2, 15) и бринући се о ду-

ховном и физичком здрављу човека, Руска Православна Црква својом дужношћу сматра да и у будуће учествује у разматрању еколошких питања, као и да ради на овом попришту у сарадњи са свима онима који су забринути због стања природне околине, размишљајући о очувању здравља и нормалном животу људи.

1. Богословско осмишљавање еколошких питања

Руска Православна Црква, исповедајући библијско учење о односима човека и тварног света, спремна је да дâ свој допринос осмишљавању основа погледа на свет везаних за еколошку истраживања и еколошку делатност.

Црква сведочи о јединству света који је Бог створио и нуди це- ➔

ловиту слику људског постојања. Ова мисао истиче разлику између теоцентричког погледа на свет и позиција хуманистичког антропоцентризма, који човекову средину посматра као извор „егоистичке и неодговорне потрошње“ (Основе социјалне концепције Руске Православне Цркве, XIII.4) и од паганског боготворења природе, које се понекад сједињује с покушајима да се она узнесе изнад човека, да се прогласи самодовољном, а људски напори на њеном преобрајају – непотребним.

Реч Божја учи да је свет око нас дом, који је Господ створојо и у којем је настанио човека (Пост. 1, 28). Због тога је човек домаћин створеног света и није позван да се клања природи, већ само Творцу (Рим. 1, 25). Добар однос човека према природи испуњен свештеним страхом заснива се на дубокој свести о томе да је Бог свет и све живо у њему створојо као добро (Пост. 1, 8–25). Заједно са Светим Пророком Давидом сваки човек може да ускликне: „Јер си ме развеселио, Господе, делима Својим, с дела руку Твојих радујем се“ (Пс. 92, 4).

У светlostи Светог Писма еколошка делатност се схвата као од Господа заповеђено опхођење човека према тварном свету. Бог је благословио човека да користи материјална добра ради одржавања свог телесног живота (Пост. 1, 29). Књига Постања такође сведочи о томе да је Господ открио човеку могућност да спознаје и проучава творевину, јер њено поседовање и управљање њом (Пост. 1, 28) у складу са замислом Божјим није могуће без познавања природних закона. Посебан значај за исправно схватање човековог места у Васељени има библијско учење о владавини човека над светом који је Бог створојо и који треба да буде у складу са сведобрим стваралаштвом Творца Васељене, јер је човек створен по образу Божјем. Преподобни ава Доротеј пише:

„Чувајмо сви нашу савест у свemu: у односу према Богу, према ближњем и према стварима.“ Јуди су позвани на стваралачко учествовање у животу творевине, на њену заштиту и очување: „И узвеши Господ Бог човека намести га у врту едемском, да га ради и да га чува“ (Пост. 2, 15).

Једна од последица грехопада првих људи био је поремећај односа које је међу њима и природом установио Бог. Човек је пре свега почeo да се руководи егоистичним и потрошачким побудама. Зато еколошка делатност неће постићи жељене резултате уколико људи не буду тежили ка томе да превладају своје отуђење од Бога и да живе по Његовим заповестима.

Узимајући у обзир важност еколошких питања, у највишим црквеним школским установама треба развијати истраживања о међусобној повезаности човека и тварног света, а такође треба разматрати еколошку тематику на црквеним научно-практичним форумима. С братским Помесним Православним Црквама треба богословски размотрити проблеме екологије, а такође треба размењивати искуства у овој области у међухришћанској и међурелигијском дијалогу. Приликом разматрања еколошких питања Црква пореди богословско учење са савременим научним подацима о свету, узима у обзир приступе научних дисциплина еколошког профиле и јавно мињење.

2. Литургијски живот Цркве и еколоџија

Црква не призива благодат Светог Духа само на човека, већ и на цео свет који га окружује. Божанска Евхаријстија освећује тварни космос. Плодови земље и дела људских руку – хлеб и вино – дејством Светог Духа претварају се у Христово Тело и Кrv освећујући вернике. Освећење воде, које се обавља на Богојављење, отвара

нове перспективе за материјално биће: освећена вода постаје света вода, „која води у живот вечни“. Црква се увек молитвом и радом одазивала на догађаје који захтевају сарадњу човека и природе и на ситуације у којима су природне стихије посталаје непријатељске за човека. Црква се свакодневно моли „о благорастворенији воздухов, о изобилији плодов земних“ („за благорастрење ваздуха, за изобиље плодова земаљских“), врше се и посебне молитве за људе који раде на земљи, за избављање од природних непогода и од штеточина.

У условима еколошких криза и катастрофа људима је крајње потребна молитвена помоћ. Сматрамо да је важно издавање постојећих, прилагођених и нових текстова молебана у којима се Богија помоћ призива за обављање пољопривредне делатности, као и за различите послове усмерене на очување човекове околине. Као допуна постојећих могу бити написани богослужбени текстови и појединачне молитве, које се узносе за време природних непогода и техногених катастрофа.

3. Еколошко ваститање

Руска Православна Црква тврди да човек мења свет око себе у складу са својим унутрашњим светом и због тога би преобрајај природе требало да почне од превладавања духовне кризе човечанства.

Реалну алтернативу потрошњи представља хришћански живот. Православље учи да се у људима вaspитава умереност и уздржаност у задовољењу животних потреба, одговорност за сопствена дела, одрицање од сувишних ствари, између осталог, и од небрижљивог коришћења намирница, затим, поштовање према потребама других људи и схватање важности духовних вредности за сваког човека.

Пример заштитничког и целомудреног односа према околи-

ни често су представљали православни манастири у којима се одвијала плодна сарадња добрју људске воље и освећујуће силе Божје, укључујући и област пољопривредне делатности.

Треба подстицати укључивање свештенослужитеља у изучавање основа екологије као науке и зачона функционисања биосфере. Сматрамо да је за васпитавање деце и омладине у духу одговорности за стање природе неопходно сврсисходно увођење тема хришћанске еколошке етике у цркве, а по могућству и у световне образовне и васпитне програме, помоћ у увођењу еколошке тематике у круг научно-педагошке делатности високошколских установа, школа за веронауку, православних кампова, као и у додатно духовно образовање и курсеве за преквалификацију. Пожељна је и организација специјалних црквених курсева и образовних програма који објашњавају православно учење еколошке проблематике студентској и научној јавности, а такође су пожељни редовни теоретски и практични часови екологије за децу и одрасле.

4. Учествољавање Цркве у еколошкој делатности

Свештенослужитељи и мирјани се позивају на активно деловање у правцу заштите природне околнине. Ова делатност би пре свега требало да буде усмерена на све-дочење о томе да ће само уздржаност, поштовање према другима и одговорност у сваком човеку, који се заснивају на свесном испуњењу заповести Божјих, омогућити човечанству да савлада настале еколошке проблеме.

Православни верници се позивају да помогну у развоју и увођењу технологија и начина управљања привредом, оријентисаних на што је могуће брижљивији однос према природној средини.

Еколошки проблем може бити издвојен као посебан правац у епархијском и парохијском раду.

Тема екологије се може разматрати као компонента пастирског, мисионарског, социјалног и омладинског служења. Велики потенцијал за практичну реализацију православног приступа екологији поседују манастири и парохије који у живот заједнице укључују и бригу о природи. Развој еколошких безопасне аграрне производње у манастирима и у сеоским парохијама би требало да послужи као пример рационалног коришћења природе пољопривредним добрима у окolini.

5. Сарадња с друштвеним, државним и међународним институцијама у области екологије

У раду на очувању природе Руска Православна Црква је отворена за дијалог и сарадњу с друштвеним, државним и међународним институцијама. Притом, Црква истиче да се питањима екологије не сме манипулисати уз коришћење ове теме као инструмента у политичкој борби и економској конкуренцији или као начина за задовољење користољубивих интереса појединача и друштвених група. У случајевима такве врсте Црква задржава право да се уздржи од сарадње у еколошким и мешовитим пројектима. Црква такође задржава право да критички оцењује деловање државних власти, међународних организација и друштвених и научних структура које могу имати негативан утицај на природу, дакле – и на здравље и живот човека.

Посебну важност има дијалог Цркве са стручњацима и руководиоцима од којих зависи доношење одлука о стратегији градског, пољопривредног, индустријског и екстрактивног развоја, као и помоћ у истраживањима у области уштеде ресурса, развоја и увођења еколошки чистих технологија, проналажења алтернативних извора енергије, очувања функција природних система за формирање животне средине.

Епархије, намесништва и парохије могу потписивати споразуме о сарадњи с регионалним и локалним структурама чија је делатност усмерена на заштиту природне окoline.

У оквиру сарадње с државом и друштвом у вези с питањима екологије Црква је отворена да:

- учествује на форумима, конференцијама и сусретима еколошког усмерења, да упознаје све заинтересоване стране са својим схватањем еколошких проблема и постојећим искуством у њиховом решавању;

- даје оцену друштвено значајних економских пројеката који утичу на стање живе природе и човекове окolini;

- реализује заједничке пројекте с друштвеним, државним и међународним структурама;

- активно развија црквено присуство у друштвеном и научном еколошком раду на међународном, националном и регионалном нивоу;

- учествује у изради, разматрању и спровођењу информационих, образовних и васпитних програма који имају еколошку компоненту, као и закона и других нормативних аката који се у овој или оној мери тичу питања екологије.

У дијалогу с представницима друштва, државе и међународних организација Руска Православна Црква сматра својом дужношћу да помогне у томе да се у људима који припадају различитим социјалним, етнокултурним, узрасним и професионалним заједницама развија осећање солидарне одговорности за очување Божије творевине и да подржи њихов рад у овом правцу.

Са руској Марина Тодић
Извор: www.spc.rs

Плач природе за нама

Varja Нешић

*Ништа не бисмо знали.
Када не бисмо
све прегосећали.*

В. Розанов

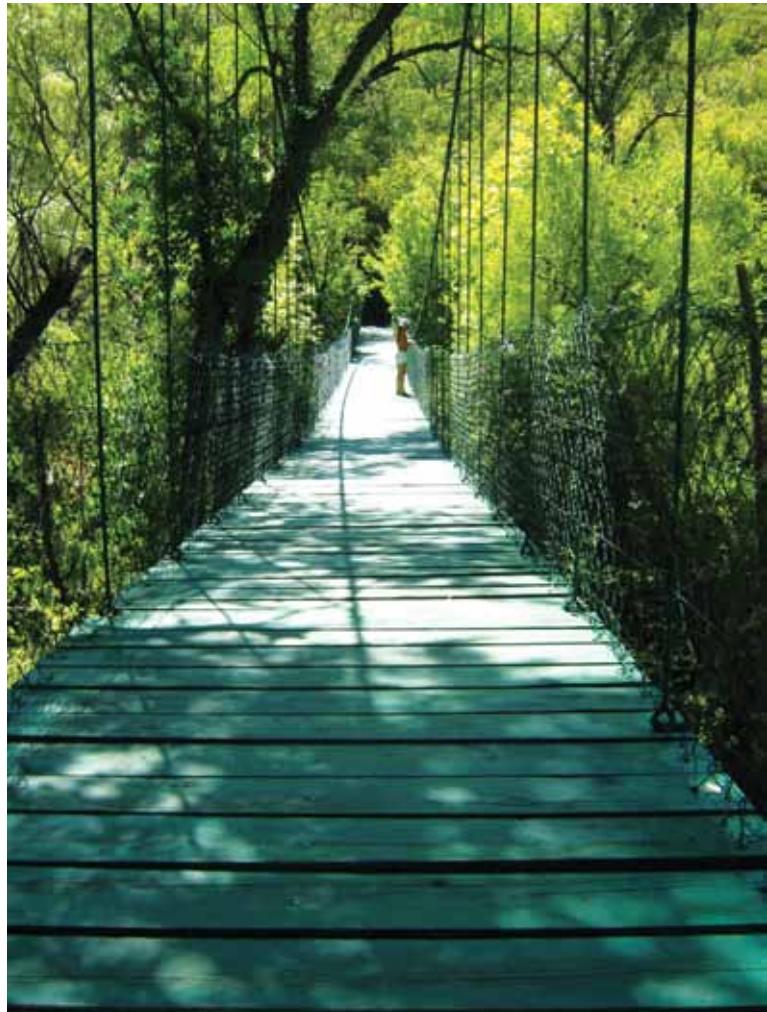

Фото: Маријана Петровић

Да ли је нашим ушима и расправа о еколошкој кризи постала бесмислена звоњава још бесмисленијих прегалаца, овај пут за „права“ природе?

Одвојеност

Нек не замере истински добронамерни еколози, али недовољно је говорити о техничким решењима, или о скоро људској тузи и освети земље хранитељке као живог НН лица. Такво поимање више застрашује, но што обавезује или приближава. Једнако је неефикасно на дуге стазе посматрати природне лепоте преко фотографија или снимка, јер се своди на ужињавање, али не и на зближавање.

Углавном смо у улози поробљивача, уживаоца, или виртуелног посетиоца. Реченом свакако доприноси и развој интернет комуникације, која двоструко затамњује: уместо аскезе суспекта нуди пикселе обмане; везује нас временски за пасивну позицију и успешно уклања жељу да се искорачи из затвореног у отворени простор – да се чује, опира и види.

... Јер сва твар уздише и тугује, чекајући усновљење и избављење (П. Евдокимов).

Ишчекивати у Благодарењу

Песник немачког симболизма са рудиментима романтичарског осећања света, Рајнер Ма-

рија Рилке, у једној од песама опева (како се обично дефинише) сопствено осећање природе. Он своје поетско ја проналази у пловидби тамних ливада и расте са вечерњим муком. Изазовано је преиспитати себе имамо ли данас смелост песмом и молитвом разговарати са једном брезом или травком, као Стеван Раичковић, или каменим безданом као Исидора Секулић, или нам је све, баш све већ сувишно.

Отац Александар Шмеман, којег зову и највећим литургијарем нашег века, издаваје се несумњиво својим *Дневником*. Записујући тренутке сопственог живота у свакодневици, успелим песничким језиком бележи „упаде“ природе у своју про-

сторну и духовну окупирањост светом. Тиме он имплицитно, тј. примерно и експериментално појашњава своје ставове о богослужењу у књизи *За живот свешта*. У додатку за стрпљивије читаоце говори о поларизацији профаног и светог у разумевању тварности, као о парадоксу „религијског секуларизма“; који се радикално непријатељски поставља према изворном и исконском настројењу хришћана и хришћанства. Наиме, *светотајинскосћ* природе и творевине не стиче се применом обреда као таквог, већ је управо та светотајинскост истинска, првоначална „природа природе“. Због тога богослужење није претварање нечег профаног у нешто свето по магијској формули молитве и чина освећења, већ је оно преображај материје у њено сопствено назначење, као назначење служења Христу и у Христу. На овакву богословску поставку се надовезује и уважени Епископ крушевачки Давид Перовић у богословско-поетском спису *Мирмекологија*, који је и насловљен као скуп еко-теолошких алегорија и со-фиолошких парабола. Говорећи о *Молитви заклињања* приписаној Св. Трифуну, даје јој посебну предност у односу на познате молитве искања благослова за плодност и заштиту усева и поља. Разлог је у томе што састављач молитве „испљава своје уважавање целокупне Божије творевине, све до последњег, најсићущијег створења“; тиме напушта однос конзумент-производ (ма како уљудан био) и улази у однос светитељ Божији-творевина Божија. Ово би била конкретизација Шмеманове мисли, јер уколико је обред освећења (и сваког другог богослужења) поиман полу-магијски, он унижава твар и ствар, чинећи је мртвом, недостојном Божијег погледа. Заправо, истина је другачија и она је у поседу светости хришћа-

Хришћанин је онај ко свуда, ма где погледао, види Христа и радује се. И та радост преображава све његове планове, решења, поступке и сав његов живот претвара у мисију: У враћање света Ономе који је његов живот и смисао.

А. Шмеман

на: укаљани образ Раја, који се преображава у своје првобитно назначење Благодарења за Љубав Христову, пребивајући у њој (што би била заправо сама тајна Евхаристије). Из своје мисли, за коју налази историјско богословско оправдање, Шмеман даље изводи за нас никада повољан закључак о осуђености на „дихотомије“, које прете да заувек раздвоје „реалну“ и „свету“ бригу за целу творевину, па и саму природу као збир праха, флоре и фауне. Такав раскид сваку нашу ревност унапред осуђује на пропаст: 1. у случају практичне бриге суочавамо се са „разумним“ решењима, но без потпоре Љубави; 2. у случају обредно-мистичне бриге се суочавамо са низом мистификованих радњи и сувишних речи, које разједињују природне елементе и осамљују их у тзв. „свете ствари“, уместо да их приводе јединству у Христу у тиме их избављају од бесмисла и осуде.

Трпеза је пуна

Иако се данас у неким случајевима оправдано може критиковати апстраховано наглашавање значаја Евхаристије, она непорециво остаје једини начин Преображажа од оног како је *гато* до оног *задатој* и за Љубав пожељног. Који је то начин, ипак, који ће бити делотворан? И да ли ми разумевамо Евхаристију као благодарење под куполом, или као вечно обавезујући труд сваког тренутка? До сада поменуто је тек задобија-

ње евхаристијског светоназора. За нашу одговорност је пресуднији сам излазак из храма у живот дневни и ноћни и одношење према свом окружењу (ближњима и материји природе), тј. пројава или замрачење онога што смо на Литургији, претпоставимо, стекли. Дела су важна, молитва је неопходна. Сусрет са стихијама (природним) је драматичан, али једино нас он може определити да природу-лепотицу заволимо као место где нам је *добро бити*. Аутор овог текста има наду да се у овоме још увек можемо исправити. Литургија у храму својом обухватношћу труда у благодарењу (које јесте и обредно установљено) позиционира све и свака једном циљу – кушању милина Царства Божијег. У Евхаристији свака света тајна и молитва истрајавају водећи затечену ка Образу. Образ природе јесте онај древни и будући врт са лавићима, јабукама и палмама, које никад за хришћане не смеју постати виртуелне и нетварне палме, већ увек и до краја света да буду виђене у лику палме пустињске, јадранске, амазонске, без одбачених и заборављених. Баш као што ниједан човек до краја света не сме бити презрен, но увек и у аскези погледа виђен као Христос Богочовек, Други и најсушни.

И док Природа нариче, потреба и упозорава, она истински зове Човека на заједничку им трпезу, на коју смо позвани да се веселимо Имену Господа нашег Исуса Христа.

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Пут у Емаус (Лк. 24, 13–35)

— други део —

гр Предрат Драјушиновић

Прича о ученицима на путу у Емаус је литерарно веома пажљиво конципирана. Њена динамична радња, непосредност и јака симболика допринели су томе да буде веома често ангажована у теологији, црквеној проповеди и уметности.

Разговор међу ученицима и прилазак Васкрслог (14–16)

Стихови 14–15 су пажљиво конципирани. Двојица ученика се крећу ка Емаусу и успут „разговарају и расправљају“ о свему што се додило. Њихов разговор је веома озбиљан – о чему сведоче два употребљена глагола ὅμιλέω и συζητέω. Први наглашава озбиљност разговора, пошто се овај глагол у неким контекстима употребљава чак и у значењу „проповедати“ или „исповедати“, док други указује на динамику и живост дискусије,

што указује на сложеност сагледавања догађаја који су се одиграли. У току њиховог разговора „сам Исус им се приближи и ходаše с њима“. Исусово приближавање означава се једним, читаоцима Еванђеља по Луки познатим глаголом πορεύομαι („ићи напред“, „бити на путу“). Тада глагол Еванђелист користи у опису историје Христовог страдања (19, 28.36; 22, 8.22.33.39) и њиме са означава Христов пут ка Јерусалиму, ка месту страдања, ка крсној смрти. Он такође може значити „одлучно корачати ка“, што у нашем контексту значи да се Исус одлучно пријежује ученицима у незнању,

„али њиховим очима није било дато да га препознају“. За сада су очи ученика затворене, па они не препознају придошлицу. Разрешење ће уследити тек касније у ст. 31: „Тада им се отворише очи и препознаше га“. Из начина представљања ове две епизоде – непрепознавања и препознавања – извлачи се снажна духовна порука: док је Васкрсли са ученицима, они га не препознају, а када га препознају он није више са њима; „тада им се отворише очи и препознаше га; али њега више није било пред њима“ (ст. 31). Динамика и агонија вере не могу се представити на бољи начин. За сада ученици не

препознају странца који им се обраћа. Биће потребно да им се обрати и уведе их у даљи процес богоизпитања.

Разговор између ученика и Вакрслог (17–27)

У ст. 17, читаоцима Еванђеља по Луки познати Вакрсли Исус, ученицима пак непознати странац, први пут у приповести обраћа се својим сапутницима: „Какви су то разговори које водите међу собом?“ Ученици са неверицом слушају странца, они су „смркнути“. Адекватан превод необичне грчке речи σκυθρωποί, (обично се преводи „тужни“, „невесели“) био би „смркнути“, „мрка чела“. Реч узима ученик по имени Клеопа. Име Клеопа је скраћени облик од именина Клеопатрос. То је мушки варијант познатог женског именина Клеопатра. Неки тумачи сматрају да је то исти онај Клеоп(а) који се помиње у Јн. 19, 25 као отац једне од Марија: „Марија Клеопова“. Ако би та Марија била сестра Марије Богородице, онда би Клеопа био Исусов ујак. Нарочито помињање имена овог човека код Луке и код Јована, под претпоставком да се ради о истој личности, значило би да је он био веома важна личност у историји раног хришћанства. Клеопа пита придошлицу, да ли је он једини странац у Јерусалиму који не зна шта се дододило у њему ових дана. Он узвраћа питањем „шта?“, односно „који?“, мислећи на догађаје. Оно што следи је Клеопино излагање које није ништа друго до један сажетак Еванђеља по Луки (ст. 19–24): Исус је из Назарета, он је био пророк силан пред Богом и народом – то је сажетак Еванђеља до почетка историје страдања. Она се на даље своди на констатацију да су га првосвештеници и старе-

шине предали на смртну казну. Разлози за то се не наводе. Клеопа изражава разочарење оваквим током догађаја: „А ми смо се надали да је он тај који ће избавити Израиља“ (ст. 21). У чему се састојала та нада остаје нејасно. Да ли су очекивали да ће Исус донети Израиљу политичку слободу? Да ли су се надали да ће их ослободити од тренутног начина постојања који се неумитно завршава смрћу? „И при свему томе данас је трећи дан како се то дододило“.

Помињање трећег дана овде није случајно. Исус је наговестио да ће устати у трећи дан (Лк. 9, 22; 18, 33), али ученици као да су заборавили шта им је он још за живота говорио. Потом следи кратак извештај о виђењима Вакрслога Исуса. Клеопа приповеда додгађаје о виђењима Вакрслога више из перспективе некога ко није убеђен у њихову истинитост. До краја његовог излагања осећа се разочарење и вера у несрещан свршетак приче у којој су он и његов сапутник видели трачак наде за Израиљ. Непосредно после Клеопиног излагања следи Исусов одговор. Занимљиво је да и за време Исусовог излагања он за ученике остаје странац и да Лука не наводи њихову реакцију на Исусове речи. Исус их најпре укорава: „О како сте неразумни и спора срца да верујете у све што су пророци казали?“ (ст. 25).

Занимљиво је да Исус не замера ученицима што га нису препознали. Његово вакрсло тело другачије је од његовог земног. Исус такође не замера ученицима што нису веровали у његове наговештаје сопствене смрти док је био жив. Он им такође не замера што нису у стању да исправно протумаче последње догађаје о којима је било речи. Једина замерка је то што не верују Писму. У то-

ме је сва њихова неразумност и спорост срца. Они су се показали неспособним да догађаје који су се одиграли међу њима разумеју кроз призму библијске речи. Тек Писмо открива смисао свега што се дододило. Овде се такође крије дубока духовна поука: вера је акт разума („неразумни“) и срца („споре срца“) кроз које се чита и разумева Писмо. „Тада им разјасни шта је о њему писано у свему Писму“ (ст. 27). Догађаји везани за судбину Исуса Христа, његова смрт и његово вакрсење и разумевање јеврејског Писма кроз ту призму чине два стуба ранохришћанске вере и проповеди. Једно без другог они остају без смисла.

Крај пута (28–29)

Реакција ученика на Исусове речи се не описује. Приповест се прекида у најдраматичнијем моменту. На путу странац тумачи последње догађаје у светлу библијске поруке. Тако су се приближили селу у које су пошли, Емаусу. У том тренутку Исус, за ученике још увек непознати странац, жели да настави даље. Поново се употребљава глагол πορεύομαι. Странац поступа тако као да жели да настави пут, да се растане са својим сапутницима. Међутим, Клеопа и други ученици инсистирају да остане са њима. Разлог који наводе је смислен: ближи се ноћ, несигурно је путовати даље. Мада наводе само тај разлог, наслушају се њихова жеља да остану у друштву непознатог странца. Каснији развој догађаја ће то и потврдити. Углавном, ученици инсистирају. Све што им је странац говорио уз пут чинило им се превише занимљиво да би се сада тек тако растали.

— наставиће се —

Вера као (у)гледање на Христа

(други део)

Јован Блајојевић

Зато, дакле, и ми кад имамо око себе ћелики облак сведока, одбацимо ог себе сваки ћереш и треш који нас лако заљиће.

Стиљивошћу ћрчише ћрку која нам ћредстоји, гледајући зачетника и усавршиштеља вере, који је уместо радости – која је била ћред њим – ћоднео крст ћрезревши срамоту и сео је са десне стране Божијег ћрестола. Размислиће, дакле, о њему који је од ћрешника ћоднео ћакво ћроштвљење ћршививљење ћршививљење, да не малакшиће и не клону душе ваше.

Јеврејима 12, 1–3

Пошто је подсетио читаоце на величанствене сведоке вере из библијске историје, аутор *Химне* их позива на самосагледавање и самопреиспитивање. Он наставља са употребом метафоре античког атлетског такмичења и указује на неопходност припреме за учешће у ћрци вере. Та припрема подразумева *други појлед* – поглед у себе.

Други поглед – поглед у себе

Писац Посланице подсећа своје читаоце на уобичајену одећу антике која подразумевала хаљину и дугачки, тешки, плашт (тогу). Оваква одећа знатно је ограничавала кретање и учесници античких такмичења су морали скинути такву одећу са себе да их она не би ометала у трци. На неизговорено питање читалаца, шта је јоштребно да ми са себе скинемо? аутор одговара: *Одбацимо ог себе сваки ћереш и ћрх који нас*

лако заљиће (Јевр. 12, 1а). Израз ћереш је у класичном грчком језику још од времена Демостена употребљаван као метафора за порок и овде је то значење потврђено употребом израза ћрх (уп. Кол. 3, 5–8). Писац сугерише да се трка вере може добити уколико јој претходи ваљана и темељна припрема, самопреиспитивање најтнанијих дубина сопственог бића, разоткривање најмрачнијих тајни и наизглед најбезазленијих навика, уочавање свега што може да буде спутавајући фактор у трци коју хришћани треба да стиљивошћу ћрче (12, 1в).

Хришћани су позвани да учествују у трци, и да јој се потпуно посвете. Квалитет који се истиче није брзина него издржљивост и истрајност у вери (уп. 4 Мак. 17, 13). Сличан мотив се може пронаћи и код Филона. Инсистирање на истрајности подразумева удаљеност од циља. У контексту употребљене метафоре, писац бодри читаоце у жељи да их уда-

љеност есхатолошког циља не учини малодушним у тренутним напорима. Есхатолошки циљ је управо трећа и најзначајнија тачка на коју се упућује поглед читалаца Посланице.

Трећи поглед – поглед испред себе

Велико је охрабрење које хришћанин може да добије из примера других, нарочито већ прослављених, учесника трке. Они су, међутим, и сами били људи попут нас који су каткад поступали у слабостима. Уочавање сопствених слабости, недостатаха и мана, неопходна је припрема за трку вере. Потпуна усрдсрћеност на себе и своје грехе, међутим, може да буде самодеструктивни пут у очајање. Управо је очајање оно што аутор Посланице жели да хришћани избегну кад их позива да поглед са својих мана и недостатака подигну ка зачетнику и усавршиштељу вере

(Јевр. 12, 2а). Употребљени су ванредно снажни и сажети изрази који потичу, највероватније, из ранохришћанске христолошке доксологије. Први термин сугерише да је Христос иницијатор борбе и поглавар војника вере, док потоњи израз *савршиштво* описује Христову космоловшку победу над демонским сила ма (уп. 2, 10–15). Узети заједно, изрази недвосмислено сведоче да је писац Посланице у Христу заиста препознавао Алфу и Омегу спасења хришћанске заједнице (уп. Јевр. 5, 8; 10, 5–10).

У наставку аутор Посланице сажето говори о Христу који је умесио радости – која је била пређењим – поднео крсту презревши срамоту (Јевр. 12, 2б). Писац *Химне* се, дакле, најпре усрдно срећује на Христово добровољно унижење. Спаситељско дело Христово почело је напуштањем превечне небеске заједнице са Оцем (*радости*), силаском међу људе и учешћем у најдубљој трагедији њиховог постојања – смрти. Христос је слободно прихватио самодрицање и мучеништво и позива и нас да следимо његов пример на тај начин што ћемо постати учесници његових страдања. Употреба личног имена *Исус*, потврђује овако разумевање исказа. Оно се у Посланици увек употребљава да би истакло Христово човештво. Бременит и неубичајен израз *поднео крст* употребљен је да би се нагласила Христова истрајност у вери на коју су и хришћани позвани. Писац наглашава чињеницу да Христос није уступнуо пред страхотом распећа, као ни пред срамотом која је повезивана са казном која се примењивала на робовима, убицама и државним непријатељима... Христос је, према писцу *Химне*, прећео ту срамоту. Оригинални израз не означава омаловажавање, већ неустрашивост (уп. 4 Мак. 6, 9). Управо неустрашивост је била жељена карактеристика хришћана тог доба (уп. 13, 12–13).

Христос и његова крсна жртва представљени су као савршени

идеал вере и верности (10, 36; 11, 40). Он представља коначну парадигму вере, верности и истрајности (12, 4–11 уп. Јевр. 2, 13). То је идеал који је не само квантитативно снажнији, већ и квалитативно другачији од раније наведених ста розаветних примера. Квалитативна разлика види се у томе што је Он већ досегао есхатолошки циљ вере и *сео са гесне сјеране Божијеј пресјола* (Јевр. 12, 2в). Наведене речи су у оштрој супротности са ранијим описом понижавајуће смрти. Међутим, читав исказ је формулисан тако да сугерише да је Христово уздизање на небески престо започето његовим унижијањем које је врхунац имало на крсту. Христос је вазнесење до небеског престола започео добровољним и крајњим унижењем (уп. Јевр. 2, 10; 5, 7–9; 7, 28; 9, 14; 10, 5–10.14). Упућивање на Христово унижење (оваплоћење), смрт и прослављање је вероватно формулисано на основу ранохришћанског символа вере (уп. Фил. 2, 6–8).

Христово вазнесење на небески престо је честа сотиролошка тема Посланице (1, 3.13; 2, 5–9; 8, 1–2; 10, 12–13). Повезана са христолошком интерпретацијом Пс. 110, 1 (уп. 1, 3; 2, 5–9; 8, 1–2; 10, 12–13) и богословљем *синовества* које једно од најзначајнијих богословских нагласака Посланице. Христос је досегао циљ, али не као изолована историјска фигура, већ као *пређећа* (Јевр. 6, 20).

Циљ који аутор Посланице има није докматски, већ пасторални. Вероисповедни исказ је основа пасторалног савета из ст. 3: *Размишље, дакле, о њему који је од прешника поднео такво прошиљење проплив себе, да не малакшиште и не клону душе ваше.* Речи откривају дубоку пасторалну

Св. Ап. Павле, византијска илуминација

бригу за заједницу мучену бројним искушењима. Та искушења су водила обесхрабрењу и напуштању вере (уп. 10, 32–35). Аутор наставља са ранијом атлетском метафором и бираним изразима осликава тркача који исрпљен и обесхрабрен удаљеношћу циља постепено напушта трку. Хришћанска вера се, наспрот томе, показује као истрајно (у) гледање на Христа чијим посредством и сами учествујемо у есхатолошкој реалности (Јевр. 12, 3). Израз *размишље* је јединствен у Новом Завету (уп. 3 Мак. 7, 7; 1 Клм. 38, 3). Њиме се сугерише потреба да се Христос прихвати као пример који треба следити (уп. 3, 1–2). Из тог примера треба црпiti снагу у тренуцима замора, обесхрабрења и очајања. Његово трпљење је у јасној опозицији са слабошћу заједнице. Писац позива заједницу да своје посустајање у искушењима упореди са Христовом истрајношћу у тим истим искушењима. Истовремено, писац хришћане подсећа и на славну победу у којој могу да саучествују, јер је Христово вазнесење и седање на небески престо залог вазнесења оних који га вером следе.

Обновљен Музеј СПЦО Дубровник

Престони крст
из дубровачке ризнице

Ризница Цркве Светих Благовести

Мр Биљана Џинџар Косићић

„Отвориће ти Господ добру ризницу своју,
небо, да даде дажд земљи твојој на вријеме.“
(Пнз. 28, 12)

Прве црквене ризнице код Срба основане су при најстаријим манастирима: Студеници, Хиландару, Жичи, Цркви Св. Петра на Лиму и у другим манастирским и придворним храмовима. Познато је већ и ширем аудиторијуму да је године 1688. Јеген-паша отерао велику ризницу од „девет товара блага“ Пећке патријаршије, које се налазило скривено у куполи манастира Грачанице. То благо, које је нагомилао деспот Ђурађ – спомињано је у дубровачкој повељи, а његова вредност износила је сто хиљада талира, делом у готовом новцу, а делом у сребрнарији и у другим драгоценим предметима.

Тако, са мање или више среће, кроз историју опстају и нестају храмовне ризнице Српске Цркве.

У новије доба, од XVIII до прве половине XX века бригу о подизању храмова и стварању ризница, осим црквених прелата, водили су и чланови грађанској друштва највишег слоја, у својству тутора. Овај вид удруженог ктиторства више лица имамо на делу и у Дубровнику крајем XIX века. Тутори Српске православне црквене општине обратили су се дубровачким градским властима с молбом да им се дозволи градња цркве у граду, са жељом да би нова црква „служила градскоме украсу“. Године 1877. основа-

на је Саборна црква, посвећена Благовестима Пресвете Богородице, у класицистичком стилу касног XIX века, коју је освештао бококоторски Владика Герасим Петрановић. По устаљеној црквеној пракси и тутори овога храма потрудили су се око формирања парохијског дома. Нису жалили велика средства којима су 1903. откупили тројспратну барокну палату Бундић из XVII века, која се, дабоме, налази у непосредној близини, и коју су године 1907. преуређили за смештај канцеларије СПЦО, библиотеке, архива и ризнице.

Још приликом оснивања ЦО, на другој етажи, установљена је

библиотека и читаоница Матице српске – смештена у великој сали. Узгред напомињемо да је овај период био обележен јаким културним процватом међу православним Дубровчанима, које је пратило и оснивање Матице српске у Дубровнику 1893. године.

Под окриљем црквене општине нашао се, природно, и архив у коме се осим матичних књига из раздобља 1790–1950, поред туторских списка из периода оснивања парохије, налази и вредна збирка фотографија, писама, разних рукописа из XIX и XX века, те повеље и разна архивска акта.

Природним током ствари, у животу сваке, па и дубровачке парохије, долази до формирања ризнице, на подобије оближњој Збирци икона из ризнице Старе српске цркве у Сарајеву, од које је потом 1889. године отворен Музеј. Слично је настала и збирка СПЦО Светог Спиридона у Трсту, као и вредна збирка, старија од обе, а то је Музеј икона при Цркви Светог Ђорђа Грчког у Венецији, с тим што дубровачка скупина приказује највећу разноврсност.

Дубровачка збирка се формирала у дугом периоду, од самих ктитора Дубровчана, те поклона руског и аустријског двора, али и од домаћих златара, иконописаца, као и од стране побожних дубровачких госпарки које су Цркви (као заветни дар) поклањале највредније примерке накита из својих колекција. Највећи број уметничких предмета дошао је у музејски фундус као поклон дубровачких породица, које су током XIX века тестаментом остављале општини део свог наслеђа. Након више векова на једно место су се слили вредни примерци и створена је Збирка од око 150 икона која покрива период од XV до XIX века. У овој веома сложеној и шароликој скупини квалитетом, старином и бројем издвајају се радови грчких иконописаца настали у периоду од XV до XVII века, на различитим просторима и школама, међу којима је изразита групација ита-

Оков за Јеванђеље из дубровачке ризнице

ло-критских, као и оних који припадају левантском бароку. Овај велики број икона може се објаснити тиме да су западне области српских земаља, у време турске окупације, биле под јурисдикцијом грчких владика чије је седиште било у Венецији, и они су за црквене потребе иконе набављали од грчких сликара, претежно Крићана окупљених око Цркве Светог Ђорђа Грчког у Венецији. Тако су дильем СПЦ, наравно и до дубровачких храмова, стигла дела Андрије и Николе Рица, Дамаскиноса, раног Теотокопула (Ел Грека), Јована Апаке, Зафурија, Лампардоса – сви они су радили у оба манира, „di more greco“ као и „di more latino“, за потребе оба тржишта. Дела иконописа боко-которске сликарске школе такође се могу наћи у фундусу дубровачког црквеног музеја. Она представљају вишевековну иконописачку традицију засновану на мешавини струја које су са Истока донеле византијску традицију, а преко Венеције и Јадрана биле изложене таласу западне уметности. Као завршни продукт православне струје, ту је зографска сликарска породица Димитријевић-Рафаиловић, која носи све одлике ове школе уз изузетну свежину и креативну наивност у изразу, кроз палету јарких боја. Дубровачка

збирка садржи и три монументалне атонске иконе из светогорске сликарске школе XVIII века, дар монаха Атанасија Хиландарца: *Богородицу Елеусу, Христоса Пантократора и Светог Јована Кефалофороса*. Уз све ово ту су и бројне руске иконе различитих аутора, од престоних до оних из серијске производње (често прекриване сребрним или позлаћеним оковима раскошне и маштовите израде). Ту су подједнако заступљени и радови настали у самој Венецији – попут чувене Богородичине иконе типа „Madre della Consolazione“ (Утешитељка), али и радови настали међу дубровачким уметницима који су били под њеним директним утицајем.

Сем ове изузетне колекције иконографских примерака, Музеј ЦО Дубровник поседује богату ризницу богослужбених предмета, утвари и одејанија из домаће радионице с краја XIX и почетка XX века. Међу сребрним налазе се путери из XVII, XVIII и XIX века увезени из Немачке, Венеције, Русије, али и израђени у самом Дубровнику. Ту су и оковане руске Јеванђеља и метални крстови из XVIII и XIX века. У ризници су заступљени и лепи примерци дуборезних крстова израђених у Москви, Котору и Дубровнику. Из Италије и Вене-

Рад бококоторске сликарске школе

ције су стигла сребрна кандила, кадионице, свећњаци и петохлебнице, док су кивоти израђени у кујунџијским атељеима у Сарајеву и златарама у Дубровнику крајем XIX и почетком XX века.

Међу антиминсима, домаће израде из XIX и XX века, налази се и једна вредна плаштаница донета из Русије на самом kraju XIX века.

Побожни православни Дубровчани богато су даривали иконе Благовештењског храма, комадима вредног накита (минђуше, прстене, наруквице и огрлице) донетим из Италије и из аустроугарских златара. Међу даровима ту су и сребрни вотиви, поклоњени уз наду на излечење од разних болести. Осим домаћих, ту је и поклон аустријског цара Франца Јозефа I, који је даривао велико звено и позлаћене литургијске сасуде, док је владар Црне Горе, владика Раде – Петар II Петровић Његош, приложио храму две престоне иконе Богородице и Христа, рад руског сликара Андреја Жукова.

На крају повести о дубровачкој ризници, али не и по квалите-

ту налази се не превише бројна скупина репрезентативних портрета у техници уља на платну. Они представљају виђеније Србе из Дубровника, попут чланова породица Бошковић и Опуић, добротвора дубровачке црквене општине, чије су ликове израђивали познати мајстори са међе XIX и XX века, између којих је и знаменити југословенски сликар Влахо Буковац.

Након Другог светског рата, поново је почела борба културних посленика око тога, да се прикупљено благо ризнице ЦО Дубровник, сачува на једном месту. Национализација непокретности у новој држави, претила је да све институције ЦО Дубровник расприши на разне стране. Године 1950. текла је синхрона акција коју је покренула управа црквене општине и водила преко Конзерваторског завода у Сплиту, уз помоћ меродавних људи у Србији. Нађено је решење, којим се уметнички фонд и сама зграда Музеја припадаје Музеју Срба у Хрватској са седиштем у Загребу. Тако је

јуна 1950. Конзерваторски завод службеним решењем цео објекат и покретности заштитио као споменик културе. У жељи да бар део својег блага прикажу и посетиоцима, најпре бројним домаћим и страним туристима и званичницима, у Дубровнику је Српска православна црквена општина поставила априла 1953. године, у репрезентативним дворанама другог спрата (на 80 m²) парохијског дома, сталну изложбу иконе и портрета. Поставку је израдио Коста Страјнић, историчар уметности и музеолог, директор Умјетничке галерије у Дубровнику, док је избор икона за излагање и њихова поставка био поверен проф. др Светозару Радојчићу са Филозофског факултета у Београду (он је такође, тих година учествовао и у формирању поратне поставке Патријаршијског музеја у Београду). Остали вредни уметнички предмети из парохијске ризнице, међутим, овом приликом остали су сакrivени од очи-

ју публике, у очекивању неког повољнијег времена.

Током последњег рата у бившој Југославији и Црква Благовештења у Дубровнику делила је судбину са својим народом. Дана 3. априла 1992. године, оштећена је тако што јој је кров погођен трима минобацачким гранатама. И само прочеље цркве каменовано у два наврата 1992. Године 1996, од експлозије кашикаре пред вратима цркве, била су оштећена улазна врата и делимично фасада цркве. Упркос разарањима кроз читав овај период одвијала су се богослужења. Парохијски дом у коме је био смештен музеј ове парохије, оштећен је гранатама 1991–1992. године, након чега су остали само зидови. Са радовима на обнови храма (која је била и најопсежнија) се почело већ 1993. године заменом црепа на крову. Након пет година права обнова је кренула, и то по фазама. Кроз читаве скоро две деценије одвијала се борба за враћање пуног сјаја храму.

Године 2010. највећи део посла био је завршен, те је дошло време да се пажња посвети уређењу архива. Тим поводом је кренула сарадња Црквене општине Дубровник са Архивом Србије и почела је велика акција уређења архива, библиотеке и музеја. Ту је, међу учесницима пројекта, и рођена мисао о изложби којом би се приказао целокупан материјал и наравно одмах је планиран и каталог. Тако се дошло до изложбе под називом *Култура Срба у Дубровнику 1790–2010, из ризнице Српске православне цркве Светог Благовештења*, уз каталог – књигу групе аутора. У ову велику акцију укључило се и Министарство за културу и информисање Републике Србије уз покровитељство Архива Србије, СПЦО Дубровника и Народне библиотеке Србије. Управо су ова изложба и каталог који је прати обележили почетак новог живота културних институција ЦО Дубровник, и створен је нуклеус будућег Музеја Српске Православне Цркве у Дубровнику.

Лела Марковић
и Радмила Стојковић
Кнежевић (прир.)

Призрене стари

Приштина: Панорама; Косовска
Митровица: Друштво писаца
Косова и Метохије, 2012
(Београд: Јован)
267 стр.; илустр.; 25 см

ISBN 978-86-7019-293-5

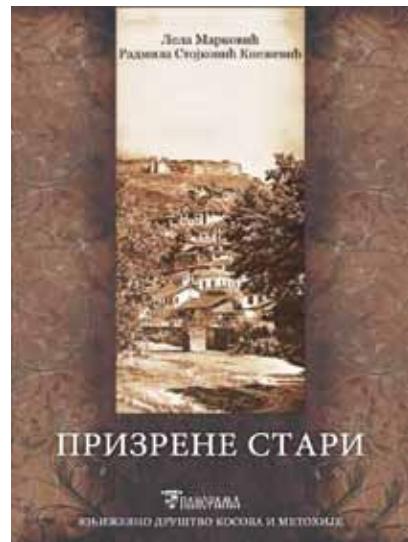
Када се нађемо лицем у лице са књигом, у чијем поднаслову стоји објашњење, односно напомена да је та књига *антологија*, прије него што би зашли у њен садржај, морамо се присјетити незаборавне, златне теорије антологичара Богдана Поповића да, у књизи коју називамо антологијом, морају бити заступљене „целе лепе песме“. Ако бисмо критиковали, односно, писали или говорили о књизи, која је насловљена као антологија, полазимо првенствено од тежине коју носи наслов – да ли је то књига одабране родољубиве, љубавне, религиозне поезије, да ли је антологија поезије за дјецу или рецимо антологија сонетних вијенаца?

Пред нама је књига која носи наслов *Призрене стари*. Дакле, наслов књиге има љепоту, снагу и величину, јер град Призрен није нешто свакодневно и обично, већ је то свевремен и вјекован појам. Призрен није било какав и било чији град; није настао негдје, на ничијој земљи, на било којој земљи, већ на светој, и пре отетој косметској земљи. Призрен – царски град, град не било ког и било каквог цара (како год Срби данас поимали и коментарисали име Душана Силног) – то је град цара Душана Силног, цара који је историја српског народа – велика и трагична и што је већа то је трагичнија.

Када све ове ставке посматрамо под лупом истраживача, или обичног читаоца, неминовна је чињеница да је стварање антологије за ауторе „мач са двије оштрице“, а онај трен, кад се таква књига нађе пред нама, за исте ауторе је или круна или низбрдица! Ова моја прича се не односи у пуној мјери на ову књигу, колико на мој став о једном општем тренутку у српској књижевности, и мада би овој нашој књизи више одговарао поднаслов *панорама* (каква подударност са именом издавачке куће), што ни у ком случају не умањује стваралачки и истраживачки напор наших аутора Леле Марковић и Радмиле Стојковић Кнежевић. Тај напор је, без сумње, импресиван, и вјерујем да ће књига *Призрене стари*, и без моје препоруке, бити читана, и већ јесте читана; биће инспирација будућим ствараоцима и истраживачима.

Лела Марковић и Радмила Кнежевић су у ову антологију, дивног имена, узидале свој завичај, Призрен – кроз вјекове. Пропратиле су и уtkале стварања од народне књижевности до данашњих дана сакупивши и сабравши у једно „целе лепе песме“ и прозне текстове о Призрену. У свима њима се помиње зидање, рушење, спаљивање и обнављање царског града; молитва и вапај, страх и наук, покајање и понос. Од народних пјесама: *Смрш мајке Светоја Саве, Женидбе Душанове, Бана Милутина и Дуке Херцеговца, Милоша у Латинима, Зигања Раванице*, од поезије Петра Другог Петровића Његоша и Јована Дучића, до наших савременика: Момира Војводића, Милована Витезовића, Милана Михајловића, Ђорђа Николића – наше ауторке су од најљепшег пробраље најљепше, а то није, признајмо, нимало лак посао.

Лела Марковић и Радмила Кнежевић, са овом књигом текстова могустати пред сваку публику, у сваком граду. Нека књижевна имена, за која поуздано знам да

су писала о Призрену, не налазе се међу овим корицама. Заšto? – Јер књига није настала по данашњим правилима „назови антологичара“: „Морам да се одужим пријатељу“. Ауторке су и те како водиле рачуна да традиција није нешто што треба одгурнути бесстраха, понављам, у овом времену када се сонетом често назива пјесма која нема 14 стихова, а о постојању Александринца кројачима нових књижевних форми не пада на памет ни да размисле. У времену књижевне државе, када многобројни не праве разлику између сонетног вијенца и поеме, Радмила и Лела су, понављам, користиле сито, да би прошијале најљепше брашно за своју погачу. Јер, осим већ поменутих писаца, који нису међу нама, и наших савременика, у овој књизи читамо поезију Даринке Јеврић, Моша Одаловића, читамо Павла Соларића, али и прозне записи архимандрита манастира Високих Дечана Саве, Григорија Божовића, Бранислава Нушића. Поменуух најдивније брашно, а ова књига јесте достојна завичајна погача, пред којом се наше ауторке неће ни пред ким застидjetи, напротив, имају разлог за честитке и искрене жеље да наставе са успјешним књижевним и истраживачким радом.

Милица Бакрач

Представљање
српске културе у
иностранству

Преводи књига Љиљане Хабјановић Ђуровић на белоруски и италијански језик

Петкане на белоруском (Параскева: крыж у пустыни)

Роман *Петкане* Љиљане Хабјановић Ђуровић објављен је недавно на белоруском језику. Ово је шести превод романа *Петкане*. Књига је до сада објављена и на македонском (2 издања), румунском (6 издања), бугарском (2 издања), руском (3 издања), а априла 2012. године и на грчком језику.

Године 2011. роман *Петкане* Љиљане Хабјановић Ђуровић објављен је на белоруском језику у три наставка у најугледнијем белоруском књижевном часопису „Пламен“, који има 5.000 сталних претплатника. Захваљујући интересовању читалаца, роман је објављен и као књига. По одобрењу Издавачког савета Белоруске Православне Цркве, издавач је Братство манастира Светих Апостола Петра и Павла из Минска.

Преводилац романа, Иван Чарота, шеф катедре за славистику Универзитета у Минску и иностранни дописник Српске академије наука и уметности, представљајући роман *Петкане* и ауторку романа написао је: „Такво широко признање ове књижевнице у отаџбини свакако није ни случај-

но, ни зависно од привремених и променљивих критеријума. Ствар је у томе да Љиљана Хабјановић Ђуровић своја дела тематски и садржајно повезује управо са вечним и непроменљивим – она сама тежи и своје читаоце позива да се сви заједно крећемо у сусRET Духу Светом. Битан значај има и околност да су Срби у XX веку, захваљујући пре свега стваралаштву светог Владике Николаја (Велимировића) и Преподобног Јустинијана (Поповића не само сачували, већ и веома плодотворно развили традицију духовне књижевности, која је намењена широком кругу читалаца. Настављајући у истом правцу, имајући дело светих претходника као узор, а уз то озбиљно узимајући у обзир потребе својих савременика, посебно млађих генерација, Љиљана Хабјановић Ђуровић пронашла је своју оригиналну парадигму стваралаштва.

Осим тога она је пронашла веома ефективан и ефектан стваралачки поступак – својевrstан «Хор» који представља полифонију гледишта и изражених ставова, а као резултат саборно мишљење: «Аксиос, Аксиос, Аксиос!» Дело поштовање српске колегинице може бити узор за белоруске писце, који покушавају урадити нешто слично.

Мила Милосављевић

Запис душе на италијанском (*La confessione dell'anima*)

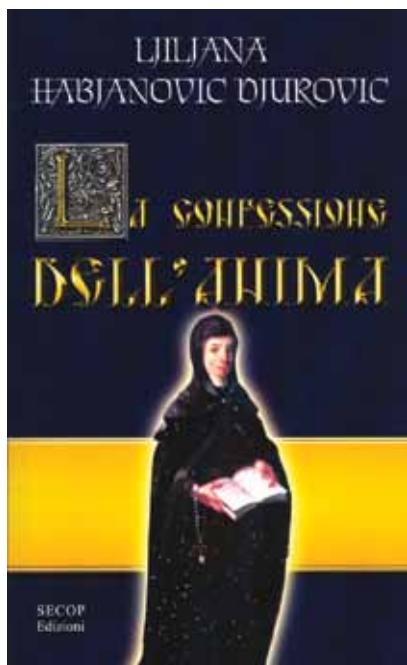
У Италији је објављен роман *Запис душе* Љиљане Хабјановић Ђуровић у преводу Драгана Мраовића. Издавач је *Секој Едициони*. Ово је трећа књига Љиљане Хабјановић Ђуровић у Италији. Осим *Записа душе* на италијанском су објављени и роман *Женски родослов* и *Ирија анђела*.

Рецензију је написала песникиња и критичарка Анђела де Лео, која истиче да „роман има веома оригиналну и необичну структуру“ и да је „у питању изванредна историјска фреска у којој свака личност има место протагонисте захваљујући великој вештини Хабјановићке да веома одређено опише сваки појединачни лик своје књиге у погледу његових физичких, психолошких особина, као и понашања у атмосфери динамич-

Отац Јован Мајендорф
БРАК – ПРАВОСЛАВНА ПЕРСПЕКТИВА
Отаџник, БЕОГРАД 2012.

Мајендорфова књига је драгоценца свакоме ко се интересује за хришћанско поимање брака. У њој аутор истражује значења које је брак имао у јудаизму и Новом Завету, раној Цркви и Римском праву, светотајинском животу и, на крају, савременом друштву. Теме којима се бави јесу други брак, мешовити бракови, развод, абортус, планирање породице и родитељство... Ова књига је од нарочитог значаја како за свештенство тако и за венчане и оне који се припремају за свету тајну брака.

не живости. Описи места су такође детаљни и јасни, што открива детаљно лично познавање многих српских и страних градова, али и велику љубав која везује списатељицу за њену земљу и њен народ.

Нема мањи значај велика документованост – како ништа не би било примљено као плод маште, већ како би имало укус истине. Томе треба приодати темељно познавање списка Светих Отаца и аутора који су описали историју Православне Цркве и српских династија. Наравно, уз све то иду Јеванђеља и Стари Завет.“

Анђела де Лео закључује да је „Љиљана Хабјановић Ђуровић написала овај роман као свој нови чин љубави према Србији и да би осветила још један изванредни женски лик достојан великог дивљења, лик Мајке Ангелине коју у Србији називају и Трећом Мајком, после Мајке Југовића и Мајке Јевросиме.“

Ово је трећи превод романа *Zapis duše*. Осим на италијанском, књига је објављена и на македонском и руском језику, а предговор за сва издања написао је Његово Високопреосвештенство Митрополит Амфилохије.

У иностранству је до сада објављено 26 романа Љиљане Хабјановић Ђуровић на 12 језика у 40 издања.

Аниџа Симовић

Из старог Православља

Двадесет година на трону Велике Мајке Цркве

Ових се дана навршило двадесет година од како је на трон Велике Мајке цркве ступио Његова Светост Архиепископ Константинова града, Новог Рима и Патријарх васељенски Г. Атинагора. Ако су јубилеји нарочити и велики празници, а то они и јесу, овај јубилеј Свесвјатјејшег патријарха Атинагоре јесте доиста и нарочити и велики празник не само за Васељенску патријаршију већ и за цело Православље и читаво Хришћанство.

Бродећи кроз буру потресних догађаја и срећујући прилике унутар Велике Патријаршије, Свесвјатјејши патријарх Атинагора је свою црквену политику, као нико пре њега, окренуо свеправославним и свехришћанским путем и тиме учинио историјску прекретницу, данас тако снажно изражену и познату у читавом свету. Почекео је, изгара и, ако Бог да, докрајчиће познато његово сјајно гесло о свеправославном јединству као гаранцији за свехришћанство и најпречи пут мира у свету и остварења Царства Божијег на земљи. Требало је да прође пуних девет века па да се појави Свесвјатјејши Атинагора I и да преко Свеправославне конференције на Родосу, а потом преко сусрета са Папом Павлом VI на Гробу Христовом у Јерусалиму повеже и измири Исток са Западом те да, по његовим речима, по одлуци Божијој осване и бљесне дивно пролетње јутро...

...

И заиста ми се осећамо срећни што нам се дала прилика да на свој, српски, начин прославимо 20-годишњицу патриаршества овог великог Мужа Христове цркве. Свети архијерејски синод наше Цркве, на челу са нашим Патријархом, учинио је велику ствар прослављајући овај јуби-

леј, којим је у ствари отпочео и наш својеврсни празник, који треба да нас вазда опомиње на његову богату и свету садржину, изражену у свакидашњој нашој молитви: „За мир света, за благостање светих Божијих цркава и сједињење свих“, која извире из Првосвештеничке молитве Господа Исуса Христа: „Оче! ... Да сви једно буду“ (Јн. 17, 21).

Академија у част 20-годишњег јубилеја патријарха Атинагоре приређена је у недељу 9. фебруара о. г. у сали Патријаршије, са почетком у 18 часова, када је хор Богословског факултета под управом др Димитрија Стефановића, научног сарадника Српске академије наука и уметности, са „Ис пола ети деспота“ поздравио долазак Његове Светости патријарха српског Германа са Преосвећеним архијерејима: скромским Макаријем, бачким Никанором, жичким др Василијем и моравичким Лаврентијем...

Православље – новине Српске Патријаршије, година III, број 46, Београд, 13. фебруар 1969. г., стр. 1.

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пешровић

МОСКВА

Јединствене иконе

У московској Галерији уметности „Церетели“, на изложби *Икона у дуборезу: рукошворени лик* која је отворена почетком фебруара, представљено је више од 70 радова које су у последњих 20 година направили уметници Инеса и Рашид Азбуханов. Ови уметници су се посветили препороду уметности резбарене иконе. У свом стваралаштву они се оријентишу на малобројне сачуване староруске иконе у дрвету, као и на византијске иконе. Виртуозну технику мајстори су спојили са савременом интерпретацијом древне уметничке традиције.

Први пут су резбарене иконе дошли у Русију из Византије још у 11. веку. Током почетака руског православља оне су биле распрострањеније од уобичајених сликаних икона: руски мајстори су пренели византијско искуство и битно га проширили. Појавиле су се иконе посвећене одређеним светитељима, крстови, иконе које се носе око врата, иконе које се склапају... Рељефне иконе су бојене бојама и покриване златом и сребром, тонирање природним пигментима, украсаване драгим и полу-драгим камењем, металним умечима са гравиралима. Ради заштите од влаге и буђи на иконе су наношена специјална уља, пчелињи восак, сложени лакови.

Средином 17. века велики део руских резбарених икона био је уништен. Узрок је била црквена реформа за време које је Патријарх Никон увео нова правила, према којима је било забрањено да се праве тродимензионалне иконе и скулптуре. Почетком 18. века

царски указ је забранио да се у црквеној служби користе резбарени ликови светитеља, осим Распећа.

Данас се сачувани радови чувају у црквама и музејима. Постоје резбарене иконе и дрвене црквене скулптуре у музејима московског Кремља, у Ермитажу, у Руском музеју, Третјаковској галерији и многим другим музејским збиркама Русије.

Упркос забранама, уметност резбарене иконе је преживела и сада доживљава нови процват. Инеса и Рашид Азбуханов праве иконе у техници рељефа, као и резбарене иконостасе. Њихова вештина је стекла широко признање и о томе сведоче изложбе у музејима московског Кремља и Централном музеју староруске културе и уметности, као и у Немачкој, Великој Британији и Ватикану. Дела ових уметника могуће је погледати на <http://www.azbukanov.ru>.

Извор: Глас Русије

БЕОГРАД

Дан књиге

Крајем претходне године, Народна библиотека Србије упутила је Влади Републике Србије иницијативу да се дан оснивања националне библиотеке, 28. фебруар (1832. године), прогласи за Национални дан књиге.

Новоуспостављени Национални дан књиге биће обележаван предавањима, промоцијама, изложбама, концертима, стручним скуповима и другим програмима у великом броју градова и мањих места у Србији.

Циљ свих активности јесте да се дадатни импулс култури читања и тако афирмише књига – као незабилазни сегмент нашег образовања, културе и информисаности, а библиотеке као базичне установе културе.

Ове године, Дан Народне библиотеке Србије и Национални дан књиге посвећени су стваралаштву Милоша Црњанског чија се 120. годишњица рођења обележава током 2013. године.

ЊУЈОРК

Часопис за младе

Ових дана је објављено фебруарско издање часописа *Чудо [Wonder]*, магазина Одељења за младе Православне Цркве у Америци. Тема овог броја је

„Јеванђеље и град“ [*The Gospel and the City*], и он читаоцима доноси транскрипције обраћања православних учесника Фестивала младих беседника, недавно одржаног у Атланти: осврт на Псалам 137, прво поглавље Постања и почетак Дела апостолских.

Тема мартовског броја ће бити „Учините све народе мојим ученицима“. Онлајн издање часописа је доступно на адреси <http://www.ocawonder.com>.

БЕОГРАД

Задужбине и дарови

У Галерији фресака, поводом обележавања Дана државности Републике Србије, 14. фебруара у 19 часова отворена је изложба *Косово и Метохија – Задужбине и дарови – Збирке Народног музеја у Београду*. Изложбу је отворио српски министар културе и информисања г. Братислав Петковић. Изложба је реализована са жељом да се на што целовитији и непосреднији начин јавности представи српска национална баштина на Косову и Метохији, извориште духовног, културног, економског и социјалног напретка нашеј народе.

У Галерији фресака изложене су колекције фресака, икона и камена пластика из манастира: Дечани, Грачаница, Пећка патријаршија и Богородица Љевишија, најрепрезентативније занатске рукотворине грнчарских, стакларских, каменорезачких и златарских радионица. Поред изузетних примерака монументалне средњовековне уметности, изложбом су представљена и оригинална археолошка сведочанства.

Отварању изложбе присуствовали су Епископ хвостански Г. Атанасије, викар Патријарха Српског, имам Бајракли џамије г. Сафет Ресулбеговић, директор Народне библиотеке Србије г. Дејан Ристић, директор Архива Србије г. Мирослав Перешић, као и представници дипломатског кора, друштвених и културних институција.

Извор: <http://www.spc.rs>

ЗАНЗИБАР

Убијен свештеник

У Занзибару је испред катедрале убијен римокатолички свештеник, објавиле су светске медијске агенције. Велечасни Еваристус Муши [Evaristus Mushi] пао је погођен мецима непосредно пре недељне мисе 17. фебруара. Два нападача су мотоциклом дошли до њега и смртно га ранили из ватреног оружја. Починитељи су непознати. Према речима тамошњег надбискупа Августина Шаоа, протеклих дана римокатолички свештеници и бискупи добили су низ претњи смрћу од терористичке групе која учестало напада хришћане. Прошле године у том делу Танзаније извршено је више напада на хришћане, у којима је више клирика теже повређено, а оштећено на десетине хришћанских цркава.

Извор: <http://www.christianpost.com>

БЕРЛИН

Фестивал филма

Чилеански филм *Глорија* освојио је 16. фебруара награду Екуменског жирија на 63. берлинском филмском фестивалу. Ту трагикомедију о надама и тежњама жене која стари жири је похвалио, како пише немачка римокатоличка новинска агенција КНА. Посебно признање жири је доделио филму *Ейзода у животу брача жељеза* Даниса Тановића, о животу ромске породице у Босни. Награду у рубрици „Панорама“ добило је дело Чин убиства [The Act of Killing] Џошуе Опенхаймера [Joshua Lincoln Oppenheimer] о масовним убиствима у Индонезији након војног удара 1965. године. У рубрици „Форум“ награду је добио филм *Крујови* српског режисера Срдана Голубовића, у српско-хрватској копродукцији, за „уверљиви портрет људске способности разбијања наизглед непремостијивих предрасуда и оздрављења кроз помирење“.

Голубовић се бави питањима кривице и помирења након рата. Фilm *Крујови* је прича о последицама херојског чина инспирисана делом Требињца Срђана Алексића, који је настрадао бранећи суграђанина Алена Главовића. Алексић је преминуо након неколико дана од последица тешких

повреда које је задобио у том догађају. Иначе, прошле године је поводом Дане државности Републике Србије бивши српски председник Борис Тадић златном медаљом за храброст „Милош Обилић“ постхумно одликовао Срђана Алексића, а председник Републике Српске Милорад Додик је 9. јануара 2013. г. у Бањалуци „Орденом части РС са златним зрацима“, такође постхумно, одликовао Срђана Алексића.

Екуменски жири додељује награде ауторима чији филмови доносе понашање или сведочење људи у складу са Јеванђељем, или гледаоцу указују на духовне, људске и друштвене вредности. Од 1992. године у заједничком жирију су чланови хришћанских међународних филмских удружења – Интерфилма и Сигниса.

Домаћу премијеру филм *Крујови* је имао 23. фебруара у Сава центру, у оквиру Феста, а од 25. фебруара филм се налази на редовном биоскопском репертоару.

ЊУЈОРК

Српска академска кућа

Православна академија Св. Владимира и Православни богословски факултет Универзитета у Београду постигли су званичан договор о сарадњи у циљу успостављања Српске академске куће у оквиру Академије Св. Владимира. Српска академска кућа има неколико циљева, међу којима је неговање трајног дијалога и размена студената

међу православним хришћанима у Америци и Србији.

О споразуму између Академије Светог Владимира и Православног богословског факултета Универзитета у Београду преговарало се дуже време. Прилика да се званично потпише овај споразум указала се кад су Његошево Преосвештенство Епископ западноамерички Максим, који је и члан Управног одбора Академије Светог Владимира, иprotoјереј-ставрофор др Предраг Пузовић, декан Православног богословског факултета, посетили Академију Св. Владимира на празник Св. Три Јерарха.

Протојереј Џон Бер, декан Академије Св. Владимира, је рекао да ће Српска академска кућа бити место за даља теолошка истраживања која ће водити члан факултетског особља са Београдским универзитетом – који ће поделити своје посебно знање са студентима Академије, док ће истовремено надгледати српске студенте из размене.

Извор: <http://www.spc.rs>

ВАРНА

Међународна конференција

Бугарска Патријаршија, Међународни друштвени фонд јединства православних народа (МДФПН) и Парламент Републике Бугарске организовали су XIX годишњу међународну конференцију на тему „Традиционалне вредности и демократске слободе у савременом свету“, која је одржана у Варни (у Бугарској) од 17. до 20. фебруара 2013. године.

У раду скупа учествовали су представници православних помесних Цркава, парламената европских држава, научници, публицисти и службеници више међународних организација.

Испред СПЦ на овом скупу је учествовао Епископ нишки Г. др Јован. Владика је после поздравног слова, у којем је пренео поздрав Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја и чланова Светог Синода Српске Православне Цркве, одржао предавање на тему „Св. Јован Златоуст: литургијски етос и савременост“. Интегрални текст овог предавања Вл. Јована доступан је на <http://www.spc.rs>.

М. П.

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

СОФИЈА

Изабран нови бугарски Патријарх

Његово Преосвештенство Митрополит русенски Г. Неофит изабран за новог поглавара Бугарске Православне Цркве. Нови бугарски Патријарх је рођен 15. октобра 1945. године у Софији. За монаха је пострижен 1975. године у манастиру Тројан добивши име Неофит. Блаженопочивши Патријарх Максим га је хиротонисао у епископски чин 1985. и поставио за викара Епархије софијске. За Митрополита доростолског изабран је 1994. године, а затим 2001. за Митрополита русенског.

У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА
Орден Светог Саве

Најбољи рвач у историји, троструки олимпијски и деветоструки шампион света, Рус Александар Александрович Карељин добио је у Сремским Карловцима Орден Светог Саве, највише одликовање које додељује Српска Православна Црква. Велико признање у име Патријарха Српског уручио је Владика сремски Г. Василије. Чувени Рус је захвалио на указаној части и истакао да је веза између Србије и Русије нераскидива. „Захвалан сам Патријарху Српском и целом народу Србије, који има улогу искреног чувара Православља. Нека Бог чува Србију и Русију, веза између наших земаља је посебна“, рекао је Карељин.

Извор: Епархија сремска
Фото: novosti.rs

У ЕПАРХИЈИ КАНАДСКОЈ

31. годишња скупштина

31. годишња скупштина Епархије канадске, у организацији ЦО Св. Архангела Михаила, одржана је од 8. до 10. фебруара 2013. г. у Ванкуверу, Британска Колумбија.

Предвођени Епископом канадским Георгијем, представници свих парохија у Канади осврнули су се на резултате рада у прошлој години, али и у три деценије постојања Епархије. Истакнуто је задовољство свеукупном ситуацијом у Епархији, чemu је нарочито допринело уклапање црквено-школских општина које су се до пре неколико година налазиле у саставу некадашње Митрополије новограчаницке.

Богослужбена и духовна димензија овог велиоког скupa је била посебна. Поред велиоког броја свештенослужитеља, томе је доприносио и јединствен амбијент српског храма и центра Св. Архангела Михаила. Скупштина је почела призивом Светога Духа у овом храму у петак у подне. Света Литургија у суботу, другог дана скupштинског заседања, служена је у другом српском храму у Ванкуверу, Цркви Св. Саве. Најсвечаније је било у недељу, када је, Светом Литургијом у Храму Св. Архангела Михаила завршено тродневно саборовање. У препуној цркви служио је Владика Георгије уз саслужење свих свештенослужитеља Епархије, тридесет свештеника и два ђакона.

Извор: Епархија канадска

У ХРАМУ СВ. ТРОЈИЦЕ
У славу Блажене Ксеније

У среду, 6. фебруара 2013. г., Православна Црква обележава празнични спомен на Блажену Ксенију Петроградску. Ова руска светитељка спада међу најпоштованије светитељке и у српском народу. Литургијом у ру-

ском Храму Св. Тројице на Ташмајдану началствовао је старешина подворја Руске Цркве у Београду протојереј Виталије Тарасјев, уз саслуживање свештеника Српске Цркве.

Из Подворја Московске Патријаршије у Београду

У ПОА

Годину и два месеца у притвору

У последњих десет година, у континуитету, чим заврши један, против Архиепископа Јована започиње нови судски процес, те се данас, 12 фебруара 2013. г., навршава нових годину и два месеца у притвору, што упућује на то да постоји политичка одлука о верском прогону против Архиепископа Јована и Православне Охридске Архиепископије, до њиховог истребљења! Архиепископ Јован се у последњих десет година, налази у затвору по шести пут.

Овога пута, нови судски прогон је започео док се Архиепископ Јован већ налазио у затвору, и под изговором да се против њега води нови судски процес, власти противправно и упорно држе Архиепископа Јована у притвору. Архиепископ Јован болује од дијабетеса и има друге здравствене проблеме, али је и даље под сурвим притворским режимом.

Апелујемо на свеукупну демократску јавност да се покаже људскост, да се поштује правна регулатива и да се учине напори за заустављање прогона на верској основи, који се спроводи над Архиепископом Јованом и Православном Охридском Архиепископијом – прогона на чијим основама није могуће градити будућност Р. Македоније као напредне демократије.

У МАНАСТИРУ РАЈНОВАЦ
Прослава Св. Трифуна

Бегаљица је село грочанске општине, удаљена је 35 km од Београда. У Бегаљици се налази манастир Рајновац из 16. века, који посећују многи верници из околине, као и путници на мерници. Сви ученици ОШ „Иво Лола Рибар“ из Бегаљице (од првог до осмог разреда), одабрали су веронакуку, од дана када је уведена у школу као из-

борни предмет. Сарадња манастира и ове школе одувек је била добра, а интенвизирала се ове године пре свега захваљујући стваралачком и духовном дијалогу између оца Стефана Шарића и директора школе, гђе Гордане Марковић. Духовна сарадња, од прославе празника Мале Госпојине преко Светосавске академије, и недавног обележавања празника Св. Трифуна спонтано се родила из духовне узајамности и интелектуалног прожимања директора школе Гордане Марковић, вероучитеља Јелене Кијачић, професора музичке културе Драгане Пешић и професора књижевности Бранке Алимпијевић.

На сам дан Св. Трифуна, после Литургије, сестринство манастира, отац Стеван, директор школе, наставници и ученици у радости празничног расположења, резали су лозу, ломили колач и послужили се житом. После овог обреда, почела је мала свечаност, ученици су казивали приче из Светог Писма, поетске молитве и духовне текстове, а хор и оркестар, који већ годинама осваја прво место на градским и републичким такмичењима, молитвеним и духовним песмама и композицијама, употребнији је лепоту доживљаја. Свака хришћанска прича истинска је прича о љубави, јер без Бога Христа нема љубави. О томе говори и празник Сретења Господњег, који су у свом казивању ученици највили, тумачећи његов значај као државног празника, али пре свега, као хришћanskог празника, који говори о радости сусрета између старца Симеона Бого-примца и Христа Богомладенца.

*Гордана Марковић
Директор школе*

У МАНАСТИРУ КРКА **Слава Богословије**

У навечерје празника великих светитеља, Василија Великог, Григорија Богослова и Јована Златоуста, свечано

У ПОДГОРИЦИ **Светосимеоновски сабор**

Светом Архијерејском Литургијом у Саборном храму Христовог Васкрења у Подгорици, коју су служили Митрополит Амфилохије и епископи будимљанско-никшићки Јоаникије и ремезијански Андреј, на празник Св. Харалампија, почeo је традиционални Светосимеоновски сабор, који се у Подгорици одржава сваке године у суботу која пада пред празник Св. Симеона Мироточивог – Стефана Немање.

У литургијској бесједи Владика Јоаникије је подсјетио да се Св. Симен Мироточиви између Истока и Запада опредијелио за Православље. „Али не форме ради, не политике ради него заиста из све душе и из свега срца“.

Након Литургије и причешћа вјерних, кренула је свечана празнична литија са моштима Св. Харалампија, предвођена архијерејима и свештенством и завршила се на Немањином граду на ушћу Рибнице у Морачу. Након благосиљања славског колача Владика Андреј се сабранима обратио бесједом: „Цио наш живот хришћански, ако је схваћен како треба, једно је поклонично путовање. Како је лијепо вас видjetи овдје како се трудите да носите свој крст. Пресрећан сам кад долазим у Подгорицу, кад видим Храм Христовог Васкрења и сјећам се да је један од највећих помагача јерусалимског Храма Христовог Васкрења био управо Свети Симеон“.

Потом је одржана Свечана духовна академија на којој је о Светом Симеону – Стефану Немањи бесједио историчар Предраг Вукић.

У умјетничком дијелу програма наступили су црквени хорови „Свети апостол Марко“ из Подгорице и „Свети новомученик Станко“ из Никшића, пјесник Благоје Баковић, глумац Гојко Бурзановић и гуслар Максим Војводић.

Извор: Мишарошија црногорско-приморска

вечерње у манастиру Крка служио је Епископ далматински Фотије. На дан празника Владика Фотије је служио Свету Литургију уз саслужење свештеномонаштва и свештенства из Епархије далматинске и гостију из Епархије аустралијско-новозеландске.

Након Литургије и сечења славског колача у згради Богословије Св. Три Јерарха изведена је Свечана академија. На Академији су, након уводног слова Епископа Фотија, учествовали, са пригодним програмом, ученици Богословије, као и група „Бело платно“ из Београда. Темат о богословљу капа-

докијских Отаца одржao је јеромонах Херувим, сабрат манастира Крке.

Богословија Света Три Јерарха у манастиру Крка је најстарија српска богословија. Њу је основао 1615. Митрополит дабробосански Теодор. Богата историја манастира Крке је уједно и историја Богословије. Како је живео српски народ у Далмацији, тако је и школа имала своје светле и тешке тренутке. У аналима Богословије је светлим словима исписано име блаженопочившег Епископа Стефана Боце у чије време (1964) Богословија, у тешким тренуцима за Српску Цркву, почиње поново да ради. Ту су и имена многих професора који су се трудали да у срца младих богослова усаде љубав хришћанску, љубав према Богу и љубав према ближњем. Та наука и та љубав изњедриле су много епископа, свештеника и монаха Српске Цркве.

Извор: Епархија далматинска

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

У ЈОХАНЕСБУРГУ

Сретењска академија

Сретењска академија у Јоханесбургу ове године остаће запамћена по правом фолклорном духу, патриотским осећањима и сећањима на нашу родну земљу која је „тамо далеко“. У гледалишту у црквеној сали седели су, поред уваженог домаћина оца Пантелејмона, о. Серафим (Ван Ниекерк) и о. Фрументије (Таубатха), што је дало посебно духовно обележје целом скупу.

Салу, са беспрекорно уређеном сценом, до последњег места су испунили наши парохијани, са радошћу ишчекујући Академију која је уследила после Литургије одслужене у цркви и паразоса за покој душа Вожда Карађорђа и свих српских устаника – наших славних предака.

Архимандрит Пантелејмон је на почетку Академије поздравио окупљене парохијане позивајући их на слогу коју Срби често заборављају. Беседа је завршена првим речима наше химне Боже правде, коју смо сви једногласно певали. Када су се развиле народне ношње нашег предивног КУД-а „Балкан“, кренуле су народне песме и игре из Србије. Сви чланови овог културно-уметничког друштва, од најмлађих до најстаријих, играли су са таквим полетом да су посакивала срца и оних који су седели блиставих погледа... Готово да се могло читати са њихових лица ко се где тада прошетао по својим сећањима... Онда су се на сцени смењивала деца са дивним рецитацијама на српском, па девица из Креативног центра. Следеће тачке, игре из Лесковца и Врања, употпуниле су радосну атмосферу, а посебно одушевљење је изазвала песма која се заорила из грла наших гостију – девице из Школе Св. Атанасија у Тембиси, као и ватрени говор о Карађорђу, о Србима, о захвалности нашем народу, а све на

енглеском језику. Као пахуље с неба, створиле су се танане, мајушне балерине из Руске дечије школе балета које су одиграле Белоруску и Финску игру. Дефиле наших малишана у ношњама са фотографијама знаменитих Срба најавила је реченица: Ко је био Вожд Карађорђе? – Гордана Микић је закорачила на сцену и обратила се гледалишту које ју је ћутке пратило и са уживањем слушало. Заиста, српски народ има богату историју и не сме допустити да она падне у заборав, јер поштовање које осећамо према својим коренима морамо пренети нашој деци да знају, да никад не забораве, ко смо и одакле смо. Премало је простора да се спомену сви учесници и све тачке на овој прекрасној приредби, али је можда довољно рећи да је Академија завршена заједничким певањем песме „Тамо далеко“, или Сретењском дружењу тада није наступио крај, остали смо заједно, у прелепој атмосфери, све до одласка и последњег госта.

Мирјана Христовић

У СЕЛУ ЛИВАДИЦЕ

Годишњица напада

Од напада на аутобус „Ниш експрес“ у селу Ливадици, код Подујева, када је погинуло 12 и повређено 43 расељених Срба који су ишли на Задушнице у Грачаницу прошло је 12 година. Еулексове судије су, убрзо по доласку на Косово, ослободиле Фљорима Ејупија, јединог осумњиченог, оптуженог и осуђеног за случај „Ниш експрес“. У ЕУЛЕКС-у наводе да су спремни да, уколико се појаве нови докази, обнове истрагу. Тим поводом Канцеларија за КИМ Владе Србије захтева од ЕУЛЕКС-а обнављање истраге у случају напада на аутобус „Ниш експрес“.

„По ко зна који пут подсећамо међународну заједницу да некажњени злочини рађају нове“, наведено је у саопштењу владине Канцеларије за КИМ.

Паразосом у Цркви Свете Петке у Лапљем Селу обележена је годишњица напада. Паразосу, који су служили архијерејски намесник приштински протојереј-ставрофор Срђан Станковић, о. Сава Шмигић и о. Милорад Цветко-

вић, присуствовали су рођаци страдалих, путници који су преживели напад, као и мештани централног Косова.

На магистралном путу, тог 16. фебруара 2001. године, експлозијом мине, дигнут је у ваздух први аутобус из конвоја којима су расељени Срби са КИМ у пратњи КФОР-а, ишли у Грачаницу, на Задушнице. У нападу је одмах погинуло 10 особа, а још две су потом умрле од повреда. Најмлађи од њих, Данило Џокић, имао је две године.

Извор: Београд

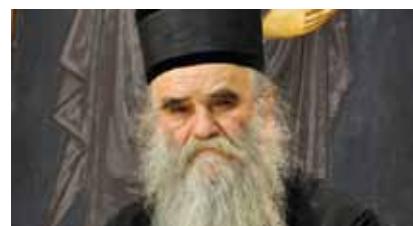

КРУШЕВАЦ

Крст Светога цара

У суботу, 16. фебруара 2013. године, у организацији Православне Епархије крушевачке и Историјског архива града Крушевца, у Амфитеатру Цркве Лазарице представљена је књига Небојша Лапчевића Крст Светог Цара Константина, штампана поводом 1700 година Миланског едикта.

Извор: Епархија крушевачка

ПОДГОРИЦА

Ако је црква на Румији дивља градња, шта је онда питомо у Црној Гори

Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије казао је у емисији „Начисто“ на телевизији Вијести, да не зна зашто га називају окупатором када је устолишен код ћивота Св. Петра Цетињског, уз присуство свих представника ове државе, тадашњег премијера и предсједника, и уз присуство иних који су му помагали у изградњи Храма Христовог Васкрсења у Подгорици.

„Мој добри пријатељ Маровић сада каже да је тај храм окупаторски, јер неко други црногорску имовину преписује на себе, а није ми јасно где је то нашао. Имовина која је била црквена, стицана мукотрпно кроз вјекове и прилоге, крвљу брањена, како може да припада туђој земљи“, казао је Владика. Он је напоменуо да је, поред толико стамбених објекта и дивљих градњи у Бару, зајметала црквица на Румији, која је посвећена Светој Тројици. „Ако је црква на Румији, то мало обиљежје љубави, дивља градња, шта је онда питомо у Црној Гори?“, запитао се Митрополит Амфилохије.

Владика је објаснио да према Закону о вјерским заједницама из 1977. године МЦП није била обавезна да се региструје код надлежних државних органа, јер тај акт прописује да су новоформиране вјерске заједнице дужне да се у року од 15 дана пријаве оближњој станици полиције. „Уосталом, ако је тај Закон захтијевао то од МЦП, зашто од 1977. до 2010. године то питање није постављено, него тек када је дошао министар, из не знам које партије, који је кренуо да врши буквално насиље над црквом“, рекао је Митрополит Амфилохије.

„Господин Брајовић је добио писмо од мене, мислим прошлог пролећа, да се сагласно закону Митрополија црногорско-приморска пријављује. И тај захтјев је игнорисан, није ни записан. Нисам тражио појашњење“, закључио је Митрополит.

Извор: Мишрополија црногорско-приморска

АКТИВНОСТИ КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА САРАДЊУ СА ЦРКВАМА **У Епархији ваљевској**

У оквиру својих редовних активности и посета епархијама СПЦ, др Милета Радојевић, директор Канцеларије за сарадњу са црквама и верским заједницама Владе Републике Србије, заједно са саветником ове Канцеларије, др Томиславом Бранковићем, био је 12. фебруара 2013. године гост Епископа ваљевског Г. Милутине.

Обилазак манастира и цркава Епархије ваљевске био је прилика да се на

Апел за помоћ

Свештеник Владимир Живковић из Бечмена има 33 године, отац је троје деце. О. Владимир је оболео од акутне мијелоидне леукемије и потребно му је клиничко лечење комбинованом хемиотерапијом које ће трајати око три недеље.

За одлазак и лечење потребно је прикупити 20.000 евра за хемиотерапију, док је за трансплантију коштане сржи потребно додатних 130.000 евра.

Епархија сремска покренула је акцију прикупљања средстава, а Епископ сремски Г. Василије је за прикупљање средстава овластио јереја Сретена Лазаревића, пароха румског (моб. 063426624).

терену види оно што је до сада извршено на плану обнове и изградње манастирских објеката, (у манастирима Докмир, Пустинја и Јовања), у чemu је делом учествовала и Канцеларија, као и да се разговара о новим средствима и начину на који ће бити утрошена.

У епархијском седишту у Ваљеву, др Радојевић се сусрео и са градоначелником Ваљева и његовим блиским сарадницима, разговарајући о више нових пројеката који су у плану да се реализују. Владика Милутин је истакао значај изградње Храма Св. Нектарија Егинског, а учешће у том пројекту, великом делом припада рукуводству града Ваљева.

Извор: Епархија ваљевска

У Епархији далматинској

Господин Милета Радојевић је, са сарадницима, посетио 20. и 21. фебруара 2013. г. Епархију далматинску и манастир Крка где их је дочекао Епископ далматински Г. Фотије са братством манастира. Осим што су се упознали са животом древног манастира и Богословије Св. Три Јерарха у Крки, гости су посетили и Цркву Св. Методија у Ки-

стањама, манастир Оћестово, Цркву Св. Спиридона у Скрадину, као и седиште Епархије далматинске у Шибенику.

Епископ Фотије је упознао чланове високе делегације о проблемима са којима се сусреће Српска Православна Црква, Епархија далматинска и њене црквене општине и манастири, са посебним нагласком на обнови појединих светиња у Далмацији. Разговарано је и о проблемима Срба повратника и њиховог статуса у оквиру хрватског друштва у перспективи ског уласка Хрватске у Европску унију.

Извор: Епархија далматинска

У ЧАЧКУ

Литургијско сабрање

У суботу 16. фебруара 2013. г. Епископ шумадијски Г. Јован, администратор Епархије жичке, служио је Свету Литургију у Храму Вазнесења Господњег у Чачку. Епископу су саслуживали игуман студенички Архимандрит Тихон, игуман вазнесењски Архимандрит Тимотеј, игуман јежевачки јеромонах Герман, аријјерејски намесник трнавски протојереј Саша Јоловић и још седам свештеника и пет ђакона.

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

Својом надахнутом беседом Владика је поучио народ о значају и суштини живота у Цркви и учествовању у евхаристијској заједници и сабрању Цркве. Посебан нагласак ставио је на послушност Цркви и њеној јерархији, јер је Црква Божија установа. На крају службе, Епископ је уручио Орден Светог Саве г. Мирдрагу Алексићу из Чачка, дугогодишњем адвокату Епархије жичке.

Извор: Епархија шумадијска

У БОСИЛЕГРАДУ Црквена дружења

Почев од јануара ове године, у просторијама ЦО Босилеград, свештеник Зоран Стојанов организује дружења под називом „Питајте свештеника“. На ову идеју отац Зоран је дошао након гостовања на Радију Босилеград, где је, како сам каже, уочио колико је потреба људи да у разговору са свештеником добију одговоре на питања о вери.

У основи ових окупљања лежи идеја да ово не буду предавања, већ управо како име каже – дружења, која имају за циљ да се упала фењери хришћанства и оправда пастирска хришћанска мисија. Ова предавања организују се у сарадњи са ОШ „Георги Димитров“, те се сваког петка, након читања акатиста Пресветој Богородици, овим дружењима пријатељују и деца. Предавања су отворена за све заинтересоване, а посебно привлаче младе, који су показали велико интересовање за црквена дружења у Босилеграду.

Драјан Тагић

У БЕОГРАДУ

О холокаусту у Србији

У организацији Центра за истраживања религије (ЦИРел) Београдске отворене школе (БОШ), а у сарадњи Међународном школом за образовање о холокаусту Јад Вашем и Одбором за Јасеновац Светог Архијерејског Сабора СПЦ, у Београду ће од 12. до 15.

марта 2013. бити одржан образовни програм „Едукација кроз културу сећања – студије холокауста у Србији“.

Овај програм се организује са циљем подизања свести о значају сећања на холокауст на подручју простора бивше Југославије, кроз указивање на историјски и културни значај ове теме. Намера организатора је да се обуче будући предавачи како би се надоместили системски недостаци о теми холокауста у образовању Србије, као и да се афирмацијом културе сећања допринесе изградњи културе мира. Предвиђено ја да програмом буду обраћене теме: живот Јевреја у Југославији и Европи пред Други светски рат, историјски оквири холокауста, место и значај Јевреја у новијој историји Србије, злочини геноцида са посебним освртом на холокауст итд. У оквиру школе планиран је и обиласак меморијалних центара и других локација везаних за ову тему, као и сусрет са неким од преживелих.

Конкурс за пријављивање на овај образовни програм је отворен до 5. марта 2013. године. Додатна обавештења и услове могуће је наћи на адреси: http://www.bos.rs/srp/najave/16/2013/02/21/konkurs-edukacija-kroz-kulturu-secanja--studije-holokausta-u-srbiji--12-15.-marta-2013._godine.html.

Данко Старахинић

У ЗЕМУНУ Представљен Међурелигијски календар

У Земуну је 31. јануара 2013. године представљен „Међурелигијски календар“ за 2013. годину. Календар садржи значајне празнике, тумачења и облике честитања религија аврамовске традиције. Поводом представљања календара на тему „Ко је мој ближњи?“, говорили су др Давор Џалто, председник Института за студије културе и хришћанства, Маријана Ајзенкол, жупник очачки, и Јакоб Пфајфер архијепископ подунавски Римокатоличке цркве у Србији.

Данко Старахинић

ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ

Упокојио се у Господу Петар - Пера Томић дугогодишњи службеник Српске Патријаршије

У Београду, на ВМА, после краће болести, у 76. години, преминуо је 28. јануара 2013. године Петар Томић, врли Србин и благочестиви православац. Рођен је у селу Дивци, код Ваљева, на Света Три Јерарха, 12. фебруара 1937. године, од оца Гаврила – Гаје, познатог и ревносног члана Богомољачког покрета, који је био верни сарадник Светог Владике Николаја Жичког. Овог брата Гају Свети Владика спомиње у својој књизи Диван као вредног и оданог богомольца.

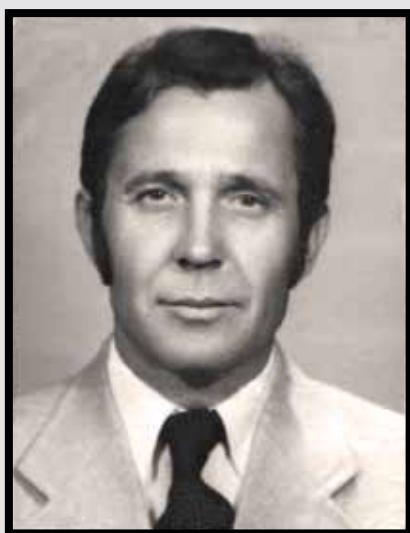
Гаврилу и његовој супрузи Милки Господ је подарио осморо деце. Једно од њих је и Петар. Гаврилова деца израстала су, Божјим благословом, у правој српској кући где се свакодневно устајало и одлазило на починак са молитвом Господу, где је сваки обед и рад почињао и завршавао се са молитвом. Раствући у оваквој средини, Гаврилова деца постала су вредни и честити људи.

Животни пут довео је Петра Томића у Српску Патријаршију, у којој је провео радни век. У браку са животном сапутницом и сапатницом Анђом, Бог му је подарио двоје деце, Зорана и Милку.

Радити у Цркви, у тим смутним временима под комунистичко-бездожничком идеологијом, било је веома тешко. Плате мале, а требало је децу школовати и извести на животни пут. Скромни, али вредни и честити, Петар и Анђа успели су и поред свих тешкоћа да своје родитељске обавезе часно и честито изврше.

Чин опела у Дивцима, у дворишту куће, почившем Петру служио је Преосвећени Владика шумадијски Јован, уз саслужење више свештеника и ђакона а у присуству бројне родбине, пријатеља, комшија и колега из Патријаршије.

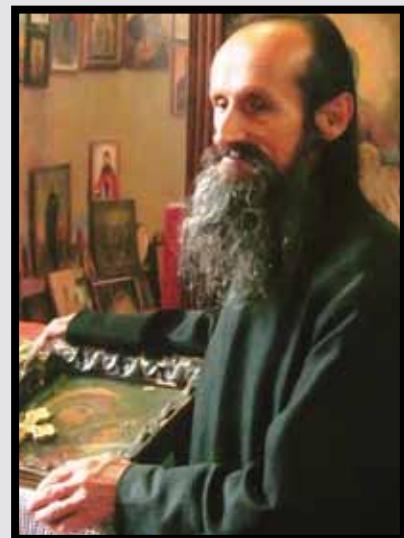
Опраштајући се у име свих приступних од покојног Пере,protoјереј-ставрофор Стојадин Павловић,

Јереј Славољуб Петровић (1942-2013)

На дан Светог Првомученика и Архиђакона Стефана, уснуо је у Господу свештеник Славољуб Петровић. Рођен је 28. маја 1942. г. у селу Друшетићи (општина Горњи Милановац), од оца Миливоја и мајке Радмиле Петровић.

По смрти родитеља био је приморан да се сам сналази и издржава. Читавих 20 година је радио као квалификовани техничар у фабрици „Слобода“ Чачак. По његовим речима, по исцељењу од тешке болести, у сну му се јави Света Петка и рече му: „Славољубе, пожури да обучеш мантију, пре него је неко обуче пре тебе!“ Тада је уписао ванредно Карловачку богословију, не устручавајући се да копа канале по Војводини да би се издржавао. Венчао се у манастиру Жичи, где је рукоположен за ђакона и свештеника. Након парохије у Врањској Бањи, добио је премештај и настанио се у оронулом и напуштеном манастиру Свете Петке у селу Островица у Сићевачкој клисури. Ту је живео са супругом Драгицом и двојицом синова, Ненадом и Миливојем. Скоро

30 година био је парох сићевачки. Реновирао је цркву која је прокишињавала, асфалтирао пут до манастира, одржавао помоћне зграде и изградио нови манастирски конак на месту старог.

Сахрањен је у порти манастира, после Заупокојене Литургије коју је служио Преосвећени Епископ нишки Г. Јован са свештеницима из Ниша. Нека му је вечан спомен.

Јереј Дејан Крстić

Владислав Врачевић (1933-2013)

После кратке и тешке болести, Владислав Врачевић из Зубача (општина Рудо, Република Српска) упокојио се у својој осамдесетој години, 10. фебруара 2013. године. Сахрањен је 11. фебруара 2013. године на сеоском гробљу у родном месту.

Владислав Врачевић је рођен 20. октобра – на Срђевдан – 1933. године. Од шесторо деце, рођених у браку са супругом Јагодом (рођеном Пајевић), испратило га је петоро – сестра Славица врло брзо по рођењу је преминула. Тежак и муко-трпан живот са вером у Господа дао му је снаге да га на достојан начин проживи и да сваком од деце пружи у границама могућности најбоље.

Супруга Јагода, син Мирко, дипломирани теолог – професор ве-ronaуке у Београду, кћерка Стани-

ца, Милица, Зорица и Верица, са унуцима и праунуцима, захваљују Господу за таквог супруга, оца, деду и прадеду.

Бог да му душу прости. Вјечнаја памјат!

За покој његове душе, ћерка Верица прилаже *Православљу* 1.000 динара.

директор Патријаршијске управне канцеларије, између остalog је истакао „да је Гаврило своме сину дао име Петар по Светом апостолу Петру, што значи *πετρός* – *камен*, уздајући се у Господа да ће Петар бити ослонац својој домаћој цркви – породици. И заиста, Петар Томић је на четири стуба на којима почива здрава српска породица: љубав и оданост према Богу, Цркви, породици и послу, градио и изградио свој животни пут. Нарочито према послу.“

„У Патријаршији је Петар“, – рече прота Стојадин, – „словио за вредног и оданог службеника. Радно време је марљиво испуњавао, трудећи се да текстове за штампу и записнике са седница црквених тела припреми уредно, читко, тачно и лепо...“

„Какав је био на послу, такав је био и у породици, међу пријатељима, комшијама. Озбиљан, омиљен и изнад свега пожртвован да пружи свесрдну помоћ. Животни пут којим је ходио Петар Томић, стаза је која сигурно води у Царство Божије, у наручје Господње“, – рекао је на kraju prota Стојадин, опраштајући се од почившег Петра.

Молитвено испраћен, Петар је сахрањен на гробљу у Дивцима.

Петре, брате, пријатељу и старије, неизмериво ти хвала на дружењу и за све што си учинио за Цркву, своју породицу и пријатеље.

Господе, у Царству Твоме, вечни покој подари верном слуги, Петру Томићу.

Градимир Станић

ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

ВАСКРС У СВ. ЗЕМЉИ

25. април - 10. мај
28. април - 06. мај

Јерусалим, Витлејем, Назарет...

БУДИМПЕШТА - СЕНТАНДРЕЈА

03 - 06. април

БЕЧ 25 - 29. мај

ЦАРИГРАД - ИСТАНБУЛ

25. мај - 01. јун

ХИЛАНДАР

20 - 25. јун

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА

електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ

„GPS“ - сателитска синхронизација

063/ 315 841

MJ оп/ 30 76 245: 30 76 246
Инжењеринг

Земун, И. Џанкара 9/29

www.mj.rs

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:	ПТТ број и град:		
Адреса:	Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки последи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија